

POSTOJNSKI
PREPIH

MAREC 2021 116 LETNIK 15

OBCINA
POSTOJNA

Danes je materinski dan, in zato vsem mamam iskreno čestitamo. S še tako preprosto cvetlico lahko svoji mami sporočimo hvaležnost za njeno brezpogojno ljubezen. In ta dobro déne v vsakem trenutku – od nebogljene otroštva do odrasle, zrele dobe. Vse dokler imamo mamo, imamo dom in varno zavetje. Tudi Meliti Stegel z Malega Ubelskega so hčerke Ajda, Živa in Zala polepšale praznik. Srednješolka Živa in študentka Zala si znanje nabirata na šolanju v Mariboru in Kopru, zato so dnevi, ko je družina zbrana – tudi ob delu na domačiji – težko pričakovani.

Ali še znamo biti strpni?

Vstopili smo v najprijetnejši letni čas. Pomladno obdobje je vedno polno optimizma, novih začetkov, zagona. Če so prvi meseci novega leta čas, ko se teren pripravlja, je drugo četrtletje, v katerega vstopamo, namenjeno dejanskemu delu na terenu.

V nadaljevanju boste lahko prebrali, kateri projekti participatornega proračuna bodo še v letošnjem letu dočakali svoj epilog. Počasi pa se tudi že pripravljamo na predloge in glasovanje za drugi del projekta Moja občina za leti 2022 in 2023. Ponovno bomo namenili del sredstev občinskega proračuna za projekte in investicije, ki jih boste predlagali in izbrali vi, občanke in občani. Dobro premislite, kaj bi pripomoglo, da bi bilo življenje v vaši bližini lepše in lažje.

Nenazadnje – projekti participatornega proračuna so ideje naših soobčanov. Kljub temu pa so nekateri dobili toliko negativnih kritik in pomislekov, da jih težko preštejemo. Če nekomu ideja, ki je bila izglasovana, ni všeč, ni nujno, da ni tudi nekomu drugemu. Vsak ima svoj prav. Zato je lepo, da spoštujemo predloge drugih in ob tem upravičeno pričakujemo, da bodo tudi ostali sprejeli in spoštovali naše zamisli.

Z vsakim dnevom znova, z vsako novo objavo na spletu, družbenih omrežjih, tiskanih ali elektronskih medijih ugotavljam, da nam res močno primanjkuje strpnosti. Zato vas pozivam, drage občanke in občani, da začnemo vsi skupaj razmišljati bolj pozitivno. Strinjam se, da je kritika potrebna. In prav tako se strinjam, da je treba opozarjati na nepravilnosti. Pa da ne bo pomote, ne govorim samo o delu občinske uprave. Nestrpnost, slabo voljo in negativno nastrojenost je opaziti na vseh področjih tudi izven naše občine.

Predlagam, da si postavimo en izziv. Vsak dan skušajmo vsaj eno stvar iskreno pohvaliti oziroma vsak dan bodimo vsaj z eno stvarjo pristno zadovoljni. Bo šlo? Zagotavljam vam, da boste hitro opazili, da sta naša država in naš kraj, kljub nepravilnostim, lahko tudi lepa.

Vse dobro,

Igor Marentič,
župan občine Postojna

Iz vsebine:

tema meseca:

Za duševno zdravje mladih

tu živimo:

PGD Hruševje

na obisku:

Marija in Ivan Jenček

Na naslovnici: Zala, Ajda, Melita in Živa Stegel; fotografija: Foto Atelje Postojna.

POSTOJNSKI
PREPIH

Postojnski prepilj je mesečno glasilo Občine Postojna in je namenjeno obveščanju občanov.

- Postojna, marec 2021, leto izdaje 15, številka 116
- Naslov uredništva: Glasilo Postojnski prepilj, Ljubljanska cesta 4, 6230 Postojna; postojnski.prepilj@postojna.si
- Glasilo je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport pod zaporedno številko 1249 ISSN2232-5298
- Postojnski prepilj (Online) ISSN 2536-3905
- Izdajatelj in založnik: Občina Postojna, Ljubljanska cesta 4, 6230 Postojna
- Za Občino Postojna: župan Igor Marentič
- Odgovorna urednica: Ester Fidel
- Uredniški odbor: Alenka Čuk, Mateja Jordan, Marino Samsa
- Urednica občinskih in oglasnih strani: Marina Rebec
- Lektoriranje: Lidija Mlakar, razen strani Občine Postojna, oglasnih in promocijskih sporočil
- Grafični prelom: Rudolf Z d. o. o.
- Tisk: Abakos, d. o. o.
- Naklada: 6.400 izvodov
- Glasilo se financira iz sredstev proračuna Občine Postojna in sredstev oglaševanja.

V objemu (ne)čiste narave

Odvrtelo se je leto, kot ga še nismo doživeli: drugačno, zaznamovano z mnogimi ukrepi in omejitvami, prežeto z negotovostjo, dvomi in s strahom. Življenje nas je pretreslo, preizkušalo na veliko načinov in ni izbiralo. Mnoge je pahnilo v stisko in bolezn, za premnoge je bilo žal njihovo zadnje, saj so klonili pod težo zloglasnega virusa. To leto je prineslo mnoge spremembe in z njimi navade, ki se odražajo tudi v našem okolju in naravi. In se še ni končalo. Še vedno smo v primežu epidemije, čeprav vendarle bolj ali manj popuščata. Upamo na najboljše, a smo hkrati negotovi. V ljudi se še zajedajo utrujenost in malodušje, nemoč in velika želja z vprašanjem, kdaj si bomo končno oddahnili.

V mesecih, ko je bilo gibanje močno omejeno, nam je bližnja narava znatraj meja naše občine (p)ostala še toliko večje zatočišče. V njej smo si lahko nabirali moči, se rekreirali, bistrili glavo in duha ter krepili telo, začeli odkrivati nova obzorja in sprehajalne poti domače slikovite pokrajine. A tu se začne druga, manj lepa resničnost. Tako kot se je povečevalo število sprehajalcev in izletnikov, tako so se hkrati začeli kopičiti tudi odpadki in smetenje za njimi. Ne samo v naši občini in mestu, od vsepovsod po Sloveniji poročajo, da so si te trpke podobe in zgodbe enake.

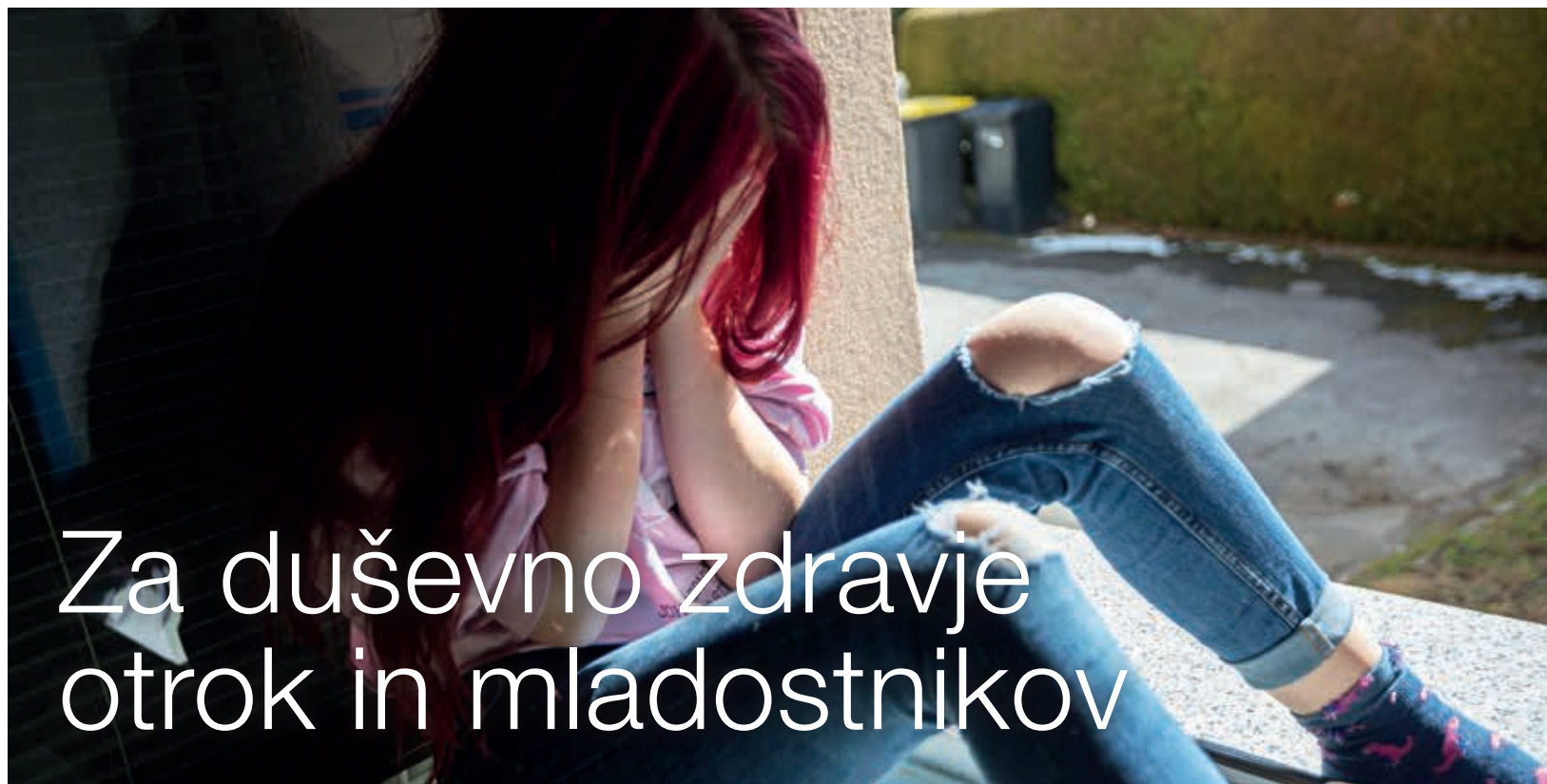
Potrošniška družba hitre prehrane in epidemija sta z roko v roki naredili svoje. Močno se je povečala prodaja pijač, prigrizkov in hrane »to go« (vzemi s seboj). Posledice tega žal vse bolj opažamo po naši okolici na vsakem koraku. Brezbrižno odvržena embalaža in številne maske (predvsem za enkratno uporabo) so vse večje breme smetenja, in to vsepovprek bolee bode v oči. Posledice kažejo travniki, gozdovi, parki, sprehajalne poti, griči in hribi, rečni bregovi, pa tudi mesto. Smetenju ob cestah in avtocestah ni konca, saj iz avtomobilov na veliko letijo pločevinke in platenke, ne manjka grdih ostankov za pikniki in veseljačenja. Povečal se je tudi vandalizem. Zelo nevarne so prazne pločevinke, ki se skrivajo v travi. Te namreč kmetijski stroji pri košnji razrežejo v ostre ozke trakove, ki jih potem živina poje s silažo. Za posledicami trpečega umiranja je že pogini-

lo kar nekaj živine, povedo žalostni kmetje. Nič manj ni pereč vsesplošen problem divjih odlagališč po vsej državi. Žalostno podobo smo lahko videli tudi na mnogih slikah iz bližnjega Rakovega Škocjana. Problematika odpadkov, ki jih je iz dneva v dan več, se odraža tudi v krepko prepolnih komunalnih zabojnikih in koših. Tudi pri ločevanju odpadkov smo še vedno in še bolj nemarni, saj veliko ljudi ne spoštuje navodil. A to je že druga zgodba, potrebna še enega zapisa.

Res je, da lani zaradi ukrepov za zajezitev epidemije ni bilo čistilne akcije – in tudi to se pozna. Pa tudi tujih turistov ni bilo, da bi jim naložili del krivde. In vendar se vprašamo – zakaj morajo vedno »drugi« čistiti za brezbriznimi nesramneži, ki jim ni mar? Potem se sliši tudi opazko, češ da so občinske službe pristojne in plačane za čiščenje. Koliko let zapovrstjo že se s prostovoljnim čiščenjem našega okolja in narave trudijo taborniki, razna društva, skupnosti, aktivisti in posamezniki. In kako bi izgledalo, če jih ne bi bilo?! Vsakokrat opravijo veliko delo. Nerazumno je, da se marsikdo vedno zanaša na »tiste druge«, ki bodo počistili za njimi, nami in onimi ... Vprašati se je treba, zakaj? Mar nista to najprej ozaveščenost in kultura vsakega posameznika? Ta je prvi odgovoren. Najprej moramo biti sami vzgled našim otrokom.

Povedala nisem čisto nič novega. A pišem zato, ker je treba o tem govoriti »naglas«! Vsak dan, vsepovsod in na vsakem koraku, če želimo ohraniti naše okolje in ves planet v prihodnje. Svet se dobesedno utaplja in grozeče duši v lastnem, zastrašujoče velikem smetišču. Podnebne spremembe in ogrožajoče kopičenje nevarnih odpadkov pospešeno izčrpavata naravo. Razpadna doba plastike bo trajala dolgega pol tisočletja. S tem ko človek širi svoj življenjski prostor, ga tudi krči. Kolikor dlje smo od narave, toliko dlje smo od sebe. Premalo se zavedamo odgovornosti, ki smo jo dolžni vzpostavljati v okolju. Za naš skupen čistejši, lepši in bolj zdrav jutri!

Besedilo: Polona Škodič; fotografija: Tomaž Penko.

Za duševno zdravje otrok in mladostnikov

Zaradi sodobnega načina življenja tudi otroci in mladostniki prihajajo v vse večje stiske. Te je epidemija še poglobila, saj so ostali zaradi zaprtja šol in omejevanja brez socialnih stikov, pri mlajših otrocih so izrazitejši tudi strahovi zaradi nošenja mask in drugih njim nerazumljivih ukrepov. Strokovnjaki svetujejo staršem potrpežljivost in pozorno sledenje otrokovim potrebam ter odkrit in iskren pogovor, brez nepotrebne panike in vlivanja strahu, ob simptomih poslabšanja duševnega stanja pa strokovno pomoč. V postojnskih otroških in šolskih ambulantah ter Centru za duševno zdravje otrok in mladostnikov objektivne statistike o morebitnem porastu duševnih motenj žal ne vodijo, a vseeno priznavajo, da v trenutni situaciji lahko marsikatera težava ostane spregledana. Na Centru za socialno delo Primorsko-Notranjska pa opozarjajo, da posledice epidemije, ki vpliva tako na materialni in socialni položaj ljudi kot tudi na njihovo duševno zdravje, najbolj občutijo najranljivejši, torej tudi otroci in mladostniki.

Pomen odkritega pogovora z otroki izpostavljajo tudi na **Nacionalnem inštitutu za zdravje**. Staršem svetujejo, da se tem temam ne izogibajo, saj pomanjkanje in prikrivanje informacij lahko poveča stisko. Prav tako naj odrasli dajo otrokom občutek varnosti in se izogibajo napovedovanju črnih scenarijev. »Pojasnite otroku, da se v svetu včasih dogajajo stvari, na katere težko uspešno vplivamo in ki jih kot družba uspešno obvladati šele čez čas. Bodite mirni, iskreni in jasni. Otroku sporočite, da bo tudi to obdobje minilo,« so zapisali.

S pogovorom lahko hitreje najdemo rešitev, si olajšamo doživljanje

žalosti, jeze in razočaranja ter dobimo občutek, da nismo sami, poudarjajo tudi pri slovenskem **TOM telefonu**, namenjenem mladim v stiski. »Problem postane manjši, ko ga z nekom delimo; s pogovorom spoznavamo nove prijatelje, zmanjšamo stres in se razbremenimo.« Telefonski svetovalci sicer opažajo trend naraščanja težav, povezanih z duševnim zdravjem, kot so strah, osamljenost, depresija in samomorilne misli.

»Mnoge službe na področju duševnega zdravja otrok in mladostnikov so zaradi omejitve širjenja novega koronavirusa odpovedale preglede, naročanje, timske sestanke ter

preventivno dejavnost za otroke in mladostnike, kar pomeni, da so veliko vlogo odigrale telefonske linije za pomoč v stiski,« so poudarili tudi pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije.

Na postojnski **Tvoj telefon** kličejo mladi po besedah **Andreje Razpet Zupančič** bolj poredko. »Če pa že pokličejo, jih povprašamo o težavah in nato običajno preusmerimo na TOM telefon,« pojasnjuje svetovalka. Na **telefonski številki za psihološko pomoč NIJZ**, na kateri sodelujejo svetovalke Tvojega telefona trikrat tedensko, pa mladi pogosto izražajo strah pred boleznijo in cepljenjem ter postavljajo različna vprašanja, predvsem o nošenju mask.

V zadnjih 15 letih zaznavamo v Sloveniji dvotretjinski porast duševnih težav pri mladostnikih, zato postajajo izzivi za zdravstvo tudi na tem področju v času epidemije vedno večji. Okrepitev pomoči otrokom in mladostnikom s težavami v duševnem zdravju je nujna, poudarjajo strokovnjaki, saj je dobro duševno zdravje pomembno za vse vidike življenja. Mladi lahko na psihiatrično pomoč čakajo tudi nekaj mesecev, zato je država na problematiko pred

časom odreagirala z ustanavljanjem **Centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov** (CDZOM).

Objektivne statistike ni

Eden od tovrstnih centrov, financiran iz sredstev ministrstva za zdravje, deluje v postojnskem Zdravstvenem domu (ZD) že skoraj dve leti. Njegovo strokovno ekipo sestavljajo klinična psihologinja, tri psihologinje, socialna pedagoginja, logopedinja, delovna terapevtka, socialna delavka ter zdravstvenik in medicinska sestra. Tako skrbi za celostno obravnavo otrok in mladih od 6. do 19. leta. Vanj prihajajo predvsem otroci in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki so posledica motenj pozornosti in hiperaktivnosti, s specifičnimi učnimi težavami, vedno več je tudi motenj hranjenja, že v tem obdobju pa se nakazujejo tudi osebne motnje.

V ekipi imajo vse strokovne profile, vendar potrebujejo še nekaj dodatnih strokovnjakov, ki pa jih v Sloveniji kronično primanjkuje. »Največja težava je pomanjkanje kliničnih psihologov na trgu dela, v našem primeru pa tudi pomanjkanje diplo-

miranih zdravstvenih sester z izkušnjami dela na področju duševnega zdravja.« je povedala **vodja centra Nina Mlakar, specialistka otroške in mladinske psihiatrije**. Subjektivnih opažanj o porastu duševnih motenj pri mladih v času epidemije ni želela podati. Kot je pojasnila, objektivne statistike za ambulate v CDZOM niso izdelali.

Sicer so v centru po njenih navedbah doslej obravnavali skoraj 700 otrok. »Največji delež, če gledamo cel center, so otroci, ki imajo učne težave z nacepljenimi čustvenimi in vedenjskimi težavami, otroci, ki imajo motnjo aktivnosti in pozornosti z nacepljenimi vedenjskimi in čustvenimi težavami ter mladostniki z anksiozno oziroma depresivno simptomatiko.« Mladi pacienti pridejo v center po napotitvi pediatrov; k njim jih pogosto usmerijo vrtci, šole in Centri za socialno delo.

Zdravnica Tanja Šušteršič, specialistka pediatrije iz ZD Postojna, opominja, da aktualna pandemija predstavlja izredno situacijo tudi za otroke. »Stalne novosti in spremembe so ob stalni izolaciji stresne tudi za otroke in mladostnike. Mladostništvo je že samo po sebi naporno obdobje, ko je neredko potrebna pomoč tudi na področju duševnega zdravja,« ne pozabi spomniti. Statistike o številu otrok in mladostnikov z duševnimi težavami v postojnskem ZD žal ne vodijo in zdravnica si ne upa trditi, da jih je zdaj več kot običajno, vseeno pa verjame, da je lahko marsikatera težava zaradi socialne izolacije tudi spregledana. V primerih, ki jih obravnavajo, svetujejo po najboljših močeh.

»Mislimo, da bi lahko veliko pripomogli k zgodnjemu reševanju problema, vendar žal nimamo dovolj časa za to, ker smo preobremenjeni s številom pacientov, in bolj kot ne le gasimo požar,« obžaluje otroška zdravnica. Ob tem ponavlja že znano dejstvo, da so tudi na sekundarnem nivoju kapacitete za tekočo obravnavo premajhne, zato prihaja do predolgih čakalnih vrst. V času epidemije opažajo pri mladostnikih predvsem težave, povezane s šolo.

»Nekateri imajo težave s poukom na daljavo, drugi pa ob vrnitvi v šolo, saj bi raje ostali doma,« opisuje Šušteršičeva in poudarja, da v sodelovanju s starši te težave večinoma lepo rešijo.

Težave na duševnem področju se po zdravničini razlagi lahko kažejo z glavobolom, bolečinami v trebuhu, vrtoglavico ali občutkom razbijanja srca. Tem simptomom, ob katerih morajo najprej izključiti organski vzrok težav, se pridružujejo tudi razne čustvene in psihiatrične težave, kot sta anksioznost in depresija. Pediatrinja svetuje, da starši vzamejo v roke posebno zloženko s smernicami za starše »Kako zmanjšati tveganje za razvoj depresije in anksioznih motenj pri najstnikih«. Izdal jo je NIJZ. Po njenem priporočilu naj otroke spodbujajo k aktivnostim tako na šolskem področju kot pri konjičkih in športu, smiselno pa naj omejujejo uporabo računalniških, telefonskih in televizijskih zaslonov.

Pri nekaterih mladostnikih so zaznali več medvrstniškega nasilja oziroma izsiljevanja in zasmehovanja po spletu. Med starejšimi mladoletniki se je povečala uporaba marihuane in alkohola.

»Pomembno je, da so starši otrokom na razpolago, da so potrpežljivi in čuječi ter pripravljeni poslušati, sledijo naj otrokovim potrebam,« meni zdravnica in ob tem opozarja, naj svojih skrbi in stresov ne prenašajo na otroke.

»Ob nočnem zbujanju, poslabšanju učnega uspeha, velikih spremembah telesne teže navzgor ali navzdol, izraziti socialni izolaciji, pretiranem zadrževanju pred zasloni tudi ponoči ali kateri drugi težavi naj starši poiščejo strokovno pomoč,« še svetuje otroška zdravica. Prav tako poudarja, da so otroci zelo prilagodljivi in pozitivno naravnani, čeprav hkrati tudi dovzetni za vplive iz okolja. »Zato vsrkajo tudi naše jamranje in nenehno pritoževanje, ki je v današnjem času zelo pogosto.«

Otroci so prilagodljivi

Opažanja so podobna na **OŠ Prestranek**, kjer otrokom nošenje mask in upoštevanje ukrepov ne predstavlja posebnih težav; večina je to zlahka sprejela. Mnenje o porastu anksioznih motenj med učenci in vrtčevskimi otroki se bolj naslanja na občutke, saj poglobljenih analiz niso delali. Po opažanjih **svetovalne delavke Nataše Nelec**

V **Vrtcu Postojna** imajo vseeno nekoliko drugačne izkušnje. »Opazili smo, da so se otroci iz urejenih družin in spodbudnega družinskega okolja v vrtec vrnili brez kakršnihkoli težav oziroma primanjkljajev. Edina stvar, ki so jo pogrešali, so bili stiki z vrstniki. Otroci iz rizičnih in socialno šibkejših okolij pa se vračajo z določenimi težavami; te se izražajo kot neprimerno vedenje, stiska, trma, tepež in podobno,« je opažanja vzgojiteljic strnila **ravnateljica Vrtca Postojna Elizabeta Zgonc**. Skrbi jo, da bi to lahko vodilo tudi v kasnejše vedenjske težave.

Otroci s posebnimi potrebami so se po skoraj treh mesecih učenja na daljavo vrnili v šole in zavode že v začetku januarja, tudi učenke in učenci **Podružnične šole s prilagojenim programom z nižjim izobrazbenim standardom in s posebnim programom vzgoje in izobraževanja otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami OŠ Miroslava Vilharja**. Po besedah **vodje Polone Lapajne Pavšič** je bil za to že skrajni čas, saj so bile posledice po njenem mnenju opazne že po prekinitvi šolanja v prvem valu epidemije. »Očiten je bil upad motivacije in koncentracije, pa tudi kognitivnih sposobnosti. Otroci s posebnimi potrebami namreč potrebujejo različne pristope usposobljenih strokovnjakov in najrazličnejše posebne pripomočke, tudi različne psihološke in socialno-pedagoške obravnave, ki jim starši sami niso kos,« je poudarila.

Zdaj so se na pouk že navadili in večjih težav (po pripovedovanju Pav-

Sedej so te izrazitejše in pogostejše v ocenjevalnem obdobju. Na šoli so takoj po vrnitvi učencev naredili evalvacijo in ugotovili, da so otroci v času šolanja od doma najbolj pogrešali razlago v živo, na drugem mestu med odgovori na vprašanja pa je pomanjkanje vrstniške družbe.

Težavnejša je bila vrnitev manjših otrok v vrtec, ki deluje v sklopu šole. »V času zaprtja je bilo v nujnem varstvu malo otrok in ob povratku v vrtec so se otroci v bistvu ponovno uvajali, zato so stiske pogosto izbrušile na dan še v hujši obliki. Pri najmlajših, ki težko dojemajo razlago, je bilo nekaj strahu zaradi samih mask, pogosto pa se nanje prenašajo tudi strahovi odraslih, na primer nekaterih strokovnih delavk,« opaža svetovalna delavka.

»Še pogosteje smo zaznavali samopoškodovalno vedenje in bolj izrazite duševne stiske, misli na samomor, na pobeg, depresijo in anksioznost pri otrocih, ki so bili že prej na meji teh težav,« navaja direktorica CSD Primorsko-Notranjska Kristina Zadel Škrabolje.

šičeve) ne opažajo. »Otroci ukrepe dobro sprejemajo, tudi stopnjevanja duševnih težav ni. Veliko manj je bilo za zimski čas običajnih bolezni, prehladov in viroz,« je še povedala vodja.

Pavšičeva vseeno izpostavlja primer 12-letnice, ki ni mogla razumeti, zakaj mora v šoli nositi masko. »Bilo je kar nekaj težav, saj je mislila, da mora nositi masko zato, ker je ona bolna. Ko smo ji ob pomoči staršev razložili okoliščine, je to tudi ona lepo sprejela.«

CSD opozarja na resnost situacije

Epidemija je v zadnjih mesecih bistveno spremenila kakovost našega življenja in občutno posegla v duševno zdravje ljudi, v njihov materialni in socialni položaj ter osebno varnost. Njene posledice najbolj občutijo najranjlivejši; mednje sodijo tudi otroci in mladostniki. Zaradi šolanja od doma in socialne izolacije so ti utrpeli veliko škodo ne samo na svojem izobraževalnem, pač pa tudi na osebostnem in socialnem področju, ugotavljajo na **Centru za socialno delo Primorsko-Notranjska**.

»Številni so se pritoževali, da nimajo zadostnih pogojev za izobraževanje od doma. Najpogosteje so izpostavili nedelovanje interneta, pomanjkanje računalnikov, tiskalnikov in podobno. Nekateri otroci so poročali, da jim starši ne zmorejo ali ne znajo pomagati, saj je snov prezahtevna,« našteva težave **direktorica Kristina Zadel Škrabolje**.

Zato so na CSD otrokom in mladostnikom ponudili učno pomoč na daljavo preko nevladnih organizacij ter Dnevnihih centrov za otroke in mladostnike. »Ta oblika podpore in pomoči se je izkazala kot izredno dobra in učinkovita zlasti pri mlajših otrocih in mladostnikih,« ugotavlja Zadel Škraboljeva.

Za izboljšanje duševnega zdravja in delovanja imunskega sistema je zelo pomembno pozitivno razpoloženje.

Šolske svetovalne službe so CSD-jem poročale o upadu motivacije za šolsko delo v času šolanja na daljavo, zato so iskali skupno pomoč za otroke in njihove družine. Skupaj so si prizadevali za boljše motivacijo, redno oddajanje izdelkov in domačih nalog, pa tudi za redno vzpostavljanje povezave preko Zooma ali drugih aplikacij. Kot pravi direktorica, so namreč zaznali tudi številne neopravičene odsotnosti na Zoom srečanjih.

Očitno je postalo tudi povečano odklonilno vedenje pri otrocih in mladostnikih v odnosu do učiteljev in staršev, pa tudi sošolcev, kar je bilo večinoma povezano z nerazumevanjem učne snovi. »Tega pogosteje niti niso sporočili staršem ali učitelju in niso iskali ustrezne dodatne razlage, temveč so se preprosto odmaknili oziroma izklopili kamere na video konferenci ali se izgovarjali na nedelovanje internetne povezave.« Vse to je po besedah Zadel Škraboljeve vodilo k pretiranemu igranju računalniških igrice ali upora-

bi spletnih omrežij. »S tem so se še bolj socialno izolirali in posledično trpeli zaradi občutkov osamljenosti in tesnobe. Še pogosteje smo zaznavali samopoškodovalno vedenje in bolj izrazite duševne stiske, misli na samomor, na pobeg, depresijo in anksioznost pri otrocih, ki so bili že prej na meji teh težav.«

Pri nekaterih mladostnikih so zaznali tudi več medvrstniškega nasilja oziroma izsiljevanja in zasmehovanja po spletu. Med starejšimi mladoletniki pa se je povečala uporaba marihuane in alkohola. Vse to povzroča po mnenju socialnih delavcev čustveno otopelost otrok in mladostnikov. Ta je povezana z neuspehom pri šolskem delu, neprijetno spodbudo, vzgojno nemočjo ali celo s popolno nepodporo staršev. Na podlagi števila obravnav psihičnega nasilja ugotavljajo v času poteka šolanja na daljavo tudi

povečano nestrpnost v družini in med sorojenci, s tem pa tudi vse več nesoglasij in preprirov.

»V kriznih obdobjih, kot je aktualna epidemija, se otroci in mladostniki zelo različno odzivajo na stresne situacije, posledice na področju vedenja, čustvovanja, doživljanja in učenja ter vsakdanjih rutin pa se lahko pokažejo hitro ali z zamikom in trajajo različno dolgo,« opozarja Kristina Zadel Škrabolje. »V času epidemije je povsem pričakovano, da so zaskrbljeni ali prestrašeni, da čutijo jezo zaradi omejevalnih ukrepov, da se njihovo vedenje spremeni in imajo težave pri samostojnem opravljanju dejavnosti, ki so jih prej morda že obvladovali.«

Direktorica CSD svetuje staršem, ki v tej situaciji prav tako doživljajo negotovost in stres, da najprej poskrbijo zase. »Le tako lahko opravljajo svojo starševsko vlogo na način, da otroke pomirijo in jim zagotavljajo občutek varnosti ter nadzora nad temi zahtevnimi okoliščinami.«

Ob tem ne smemo pozabiti, da se družine lahko soočajo tudi z izgubo dohodka ali revščino, in ne morejo poskrbeti za osnovne potrebe. »Morda bodo potrebovale konkretne napotke in spodbudo, da bodo poiskale finančno in (ali) humanitarno pomoč. Zato moramo vsi skupaj, vladne in nevladne organizacije, poskrbeti za potrebno pomoč in podporo, ki ju bodo naše družine potrebovale ali ju že zaradi posledic epidemije in sprejetih ukrepov,« zaključuje Kristina Zadel Škrabolje.

Poskrbimo za pozitivno razpoloženje

Otroci so zelo dovzetni za počutje staršev, zato je pomembno, da poskušamo obvladati stres in s tem okrepimo tudi imunski sistem. »Ker stres oslabi imunski sistem, postanemo bolj dovzetni za okužbe, vključno z virusom COVID. Ob okužbi pa je lahko slabši tudi potek bolezni,« razlaga **mag. Andreja Petrovičič, psihologinja v Centru za krepitev zdravja Postojna**. Kot nadaljuje, vpliva prisotnost stresa negativno na razvoj protiteles pri cepljenju proti različnim boleznim. »Bolj kot smo tesnobni, več časa bo naše telo potrebovalo, da razvije protitelesa, in kasneje bomo zaščiteni.«

Za izboljšanje duševnega zdravja in delovanja imunskega sistema je zelo pomembno pozitivno razpoloženje. »Humor in pozitivna naravnost sta torej lahko dobro orodje, da vsaj nekoliko okrepimo svoj imunski sistem. Pomembno je tudi izražanje čustev, saj je potlačevanje in zanikanje zlasti negativnih čustev povezano z različnimi (psihosomatskimi) boleznimi,« poudarja Petrovičičeva. Veliko dobrega bomo naredili za svoj imunski sistem z redno telesno aktivnostjo, pomagajo tudi različne tehnike sproščanja in dovolj spanca. »Če stresa sami ne zmorete učinkovito obvladovati, poiščite pomoč pri strokovnjaku – psihologu ali psihiatru. Na voljo so vam tudi v Centru za krepitev zdravja Postojna na telefonski številki 031 363 448.

Besedilo: Mateja Jordan; fotografije: Valter Leban

Uspelo nam je (skoraj) neverjetno, naj tako ostane!

V ponedeljek, 22. marca, se je med rumene statistične regije uvrstila tudi naša, Primorsko-notranjska regija. Gostinci so odprli terase in vrtove svojih lokalov, kjer lahko gostje ob hrani in pijači uživajo med 6. in 19. uro. V samo štirih tednih je tako prišlo do presenetljivega preobrata, stanja pa vseeno ne smemo jemati preveč brezskrbno. Sosednjim državam gre namreč še precej slabše kot Sloveniji; tudi pri nas so že na pohodu nove, precej bolj nalezljive različice novega koronavirusa.

Sproščanje ukrepov pozdravlja tudi **poveljnik Regijskega štaba Civilne zaščite za Notranjsko Sandi Curk**. »Skupaj z občani smo dosegli, da je naša regija po številu okužb z novim koronavirusom ponovno med tremi najboljšimi v državi,« se veseli. Domneva, da je tako hiter preskok z rdečega na rumeni seznam rezultat bolj striktnega upoštevanja ukrepov, ki smo jih v času božično-novoletnih praznikov precej zanemarili, in posledično beležili veliko število okuženih.

Velike zasluge za stanje na območju postojnske občine pripisuje Curk **županu Igorju Marentiču** in **poveljniku Občinskega štaba CZ Cvetu Kravanji**, saj sta v sodelovanju z Regijskim štabom CZ z različnimi ukrepi, predvsem pa z rednim

Terase gostinskih lokalov so bile v ponedeljek v Postojni dobro obiskane.

brezplačnim testiranjem uspela zmanjšati število okužb. »Ne smemo pozabiti, da smo v začetku leta beležili prirast od 8 do 23 okuženih dnevno,« opominja Curk. »Gre za izjemen primer v slovenskem merilu. Primorsko-notranjska je tudi edina regija, v kateri se tedensko izvaja hitra testiranja in doslej smo testirali že več kot 20 tisoč oseb.«

Kljub na prvi pogled optimistični situaciji je trenutek vseeno zelo kritičen, opozarja Curk. Stanje v Evropi in na Balkanu je zaskrbljujoče, večji del sosednje Italije je obarvan rdeče, tudi pri nas se širita angleški in južnoafriški sev virusa. »Število okužb se tedensko podvaja, saj se te oblike širijo hitreje – tudi med mladimi. V regiji opazamo še to, da se

bolezen v družinah izjemno hitro razširi na vse člane, kar se je prej dogajalo zelo redko. Težko pa bi trdil, da gre v teh primerih prav za omenjena seva,« pravi Curk, saj podatkov o prisotnosti teh različic v naši regiji nima. Tudi alarmantno stanje v Italiji, kamor se iz postojnske občine dnevno vozi veliko število dnevniških migrantov, bi nas po njegovem mnenju morale skrbeti.

Poveljnik je prepričan, da brez precepljenosti prebivalstva nadaljnje rasti širjenja ne moremo zavestno ustaviti. Isto velja po njegovem mnenju za 3. val, če se ne bomo na nivoju države streznili in začeli res dosledno spoštovati vse ukrepe. »Zadeve so pravzaprav zelo preproste, je prepričan Curk. »Maske, varnostna distanca in razkuževanje rok,« to bi morale biti naše stalne mantre.

Pri odpiranju gostinskih lokalov ne vidi težav, saj verjame, da bodo tako gostinci kot obiskovalci spoštovali ukrepe. »Po enem letu vsi že čutimo pandemijško utrujenost in pogrešamo socialne stike,« ugotavlja. Meni, da je zaskrbljenost upravičena, vendar lahko z medsebojnim sodelovanjem in s spoštovanjem ukrepov optimistično pričakujemo prihod poletja in povratek družabnega življenja. »Lani smo dokazali, da zmoremo, in verjamem, da bomo to dokazali tudi letos. Hvala vam za vaše odgovorno obnašanje in za vašo podporo. Ostanimo zdravi!«

Besedilo: Mateja Jordan; fotografija: Valter Leban

Urejanje Tržaške bo trajalo vsaj 14 mesecev

Za lansko jesen načrtovana prenova središča Postojne s Tržaško ulico se je zaradi pridobivanja gradbenih dovoljenj zamaknila za več kot pol leta. Dela, ki vključujejo tudi ureditev ločene kanalizacije in vodovoda, se bodo začela v maju, promet pa bo v tem delu mesta vsaj več kot eno leto močno oviran. Enonivojsko tlakovana površina bo namenjena zlasti pešcem in kolesarjem, čeprav bo še vedno dovoljen tudi enosmerni promet za motorna vozila.

Kot je znano, je Občina Postojna kot četrtinski solastnik družbe Postojnska jama lani pridobila 2 milijona in pol evrov dividend nerazporejenega dobička iz prejšnjih let in denar v celoti namenila za obnovo Tržaške ceste. Ta že nekaj let čaka na preureditev, različne predvidene rešitve pa ob tem razburjajo stanovalce in ostale domačine.

Obveljala je odločitev za ohranitev enosmernega prometa, čeprav bo po besedah snovalcev ta močno omejen. »Parkirnih mest bo precej manj, čas parkiranja bo krajši, hitrost pa bo omejena na 10 kilometrov na uro,« napoveduje **sekretar za okolje in prostor na Občini Postojna Robert Ozbič**. Več kot osem mesečna zamuda je (po njegovem pojasnilu) nastala zaradi pridobivanja dovoljenj.

»Naknadno smo sprojektirali še javne sanitarije in dvigalo na platuju pred marketom, na zahtevo Direktorata za vode pa smo morali preveriti tudi pretočnost meteornih voda, ki se stekajo čez Titovo cesto na polje.« Ozbič poudarja, da glavni investicije predstavljata izgradnja ločene kanalizacije in vodovoda, podjetja Elektro Primorska, Studio Proteus in Telekom pa bodo hkrati napejljala tudi elektroinstalacije in optično omrežje.

Ulica bo urejena enonivojsko, brez pločnikov, odsek od Hotela Kras do križišča z Globočnikovo ulico bo prekrit s tlakovci. Na Občini kljub bojzani trgovcev verjamejo, da bo mogoče ulico z dobro ponudbo počasi oživiti. Ob tem računajo na pripravljenost lastnikov in upajo, da jih bo nova podoba ulice spodbudila k oddaji zdaj praznih

lokalov v najem. S subvencijami pa jih bodo poskušali prepričati o obnovi dotrajanih fasad. Sredstva za ta namen bodo (po Ozbičevih napovedih) rezervirani v proračunu za leto 2023. Denar iz Postojnske jame pa žal ne bo zadoščal za celotno investicijo na Tržaški ulici.

»Trenutna investicijska vrednost je 2 milijona 700 tisoč evrov, končna številka bo znana, ko dobimo ponudbe izvajalcev,« pravi Ozbič in dodaja, da bodo hkrati s Tržaško urejali tudi del Jenkove ulice od sodišča do križišča pri avtobusni postaji in Stritarjevo ulico. Po zadnji informaciji bo v času del na Tržaški urejen tudi obvoz za motorna vozila, saj bo urejanje Tržaške ceste trajalo predvidoma vsaj 14 mesecev, in bo treba z dobro organizacijo del na posameznih odsekih poskrbeti za čim bolj nemoten promet.

Nadomestno parkirišče s panoramskim dvigalom naj bi uredili pred avtobusno postajo. Ti načrti so seveda odvisni od še vedno nezaključenih dogovorov z lastniki družbe Nomago.

Mateja Jordan

Bo »pri Smrekcah« odslej manj nesreč?

Urejanje levega zavijalnega pasu, avtobusnih postajališč in prehoda za pešce na križišču »pri Smrekcah« na regionalni cesti iz Postojne proti Hraščam bo zaključeno v aprilu. Neurejen in nevaren odsek, ki je v zadnjih 30 letih terjal tudi nekaj življenj, bo bolje osvetljen in zato odslej bistveno varnejši. Dela v glavnini financira in vodi Direkcija za infrastrukturo, Občina Postojna pa vzporedno z regionalno cesto ureja kolesarsko stezo.

Po pojasnilu **sekretarja za okolje in prostor na Občini Postojna Roberta Ozbiča** je bila ureditev dodatnega zavijalnega pasu nujna zaradi vstopa v malo obrtno cono, kjer je poleg hitrega servisa za motorna vozila in bencinskega servisa urejeno še parkirišče za tovornjake. Vozila, med katerimi je največ tovornih, povzročajo pri zavijanju levo ob gostem in pogosto prehitrem prometu po regionalni cesti zastoje in nevarnost naleta. Nova

ureditev bo zato omogočala tudi nemoten promet po regionalni cesti. »Uvoz bo po novem tudi razsvetljen, kar bo varnost še povečalo,« poudarja Ozbič.

Kot dodaja občinski sekretar, je treba hkrati urediti tudi obojestranski postajališči za avtobuse. Pojasnjuje, da je investicija že krepko v drugi polovici. Zaradi nemotenega pretoka prometa v cono potekajo dela izmenično; najprej so uredili desno

Gradnja zavijalnega pasu pri Smrekcah poteka izmenično.

stran vozišča – v smeri Razdrtega, zdaj je na vrsti še njegova leva stran. Po Ozbičevih napovedih bodo dela zaključena precej pred rokom, saj se jih je izvajalec zaradi mile zime lahko lotil prej.

Investicija, vredna okoli 500 tisoč

evrov, se usmerja v sodelovanju z Direkcijo za infrastrukturo; ta financira glavnino del. Občina bo prispevala le 54 tisočakov – za del kolesarske steze ob cesti.

Besedilo: Mateja Jordan; fotografija: Valter Leban.

Sizifovo delo medobčinskega inšpektorata?

Dobro leto po protestu sosedov iz Majlonta je zgodba o nezakoniti in v turističnem mestu še posebej moteči deponiji še vedno brez epiloga. Domačin Franc Gulja, ki v Postojni ter tudi v Stari vasi in v Kočah že leta kopiči odslužene avtomobile, aparate in drugo šaro, se na opozorila, odredbe in kazni namreč požvižga, po nalogu inšpekcije odstranjene komunalne odpadke pa kmalu nadomesti z novimi. Tako se na Medobčinskem inšpektoratu bojijo, da bo tudi po zadnjem, na podlagi izvršbe izpeljanem odvozu na Ulici Luke Čeča 2 kmalu spet vse po starem. Vozila in njihovi deli ter nekateri drugi predmeti pa imajo za lastnika določeno vrednost, zato ne sodijo med komunalne odpadke in jih inšpekcijske službe sploh ne smejo odstraniti.

Civilni iniciativi za Majlont je zato lani prekipelo, **župan Igor Marentič** pa se je s pozivom k ukrepanju obrnil na Medobčinski inšpektorat skupne občinske uprave občin Postojna, Cerknica, Pivka, Loška dolina in Bloke, Inšpektorat za okolje in prostor, policijo in Finančno upravo RS (FURS). Omenjenim službam je primer sicer znan in se z njim v okviru svojih pristojnosti ukvarjajo že dolgo, a žal brez pravega učinka.

Župan vseeno upa, da se je zadeva končno začela premikati. »Tudi mi smo mnenja, da imajo

sosedje pravico živeti v urejenem in varnem okolju. Zato si že dolgo prizadevamo, da bi bil urejen tudi ta del mesta, saj že vrsto let kazni podoba starega dela Postojne.« Po njegovem mnenju kršitelj dobro izkorišča luknje v sistemu, zato se zdi, da imajo inšpektorji zvezane roke.

Čeprav je Medobčinski inšpektorat po besedah **vodje Neve Šibenik** v zadnjih letih že večkrat odredil odvoz nezakonito odloženih komunalnih odpadkov, okoljska inšpekcija pa izrekla številne ukrepe in globe, dolgoročne rešitve še ni videti. »Od leta 2014, ko smo se za-

Odvoz odpadkov je spremljalo precej policistov.

čeli ukvarjati s primerom, je povzročitelj komunalne odpadke večkrat odstranil, a jih je nato ponovno nakopičil, zato je bilo treba uvesti vedno novi postopek,« situacijo opisuje Šibenikova. Medobčinsko redarstvo in inšpekcija sta kršitelju izrekla več glob in opozoril, tako zaradi odlaganja odpadkov kot tudi prometnih kršitev in nespoštovanja zakona o zaščiti živali.

Zadnja dva postopka sta se zaključila v marcu. Z zemljišča ob Ljubljanski cesti v Postojni so delavci Publikusa po izvršbi odpeljali za

dva tovornjaka komunalnih odpadkov, v Stari vasi je lastnik komunalne odpadke še pravočasno odstranil sam. Odlagališče v Kočah pa je v rokah okoljske inšpekcije.

»Z namenom celovite rešitve smo poskusili z različnimi pristopi, tudi večkratnimi sestanki z različnimi inšpekcijskimi službami,« poudarja Šibenikova. S stanjem so poleg Inšpekcije za okolje in prostor seznanili tudi tržno, gradbeno, veterinarsko in zdravstveno inšpekcijo, inšpekcijo za naravne nesreče in požarno varnost ter FURS.

Investicija v Planini bo obsežna in draga

Urejanje komunalne in cestne infrastrukture s črpališčem v Hraščah bo zaključeno poleti, podobna investicija v Planini pa bo morala kljub drugačnim napovedim počakati do naslednjega leta. Takrat bo prišlo na vrsto tudi naselje Dilce, začetek urejanja infrastrukture v Zagonu pa na Občini načrtujejo v sklopu letošnjega urejanja kolesarske poti.

V Hraščah so hkrati z vodovodom in kanalizacijskim omrežjem uredili tudi ceste, pločnike in javno razsvetljavo. Po besedah **občinskega svetovalca Anžeta Srebovta** je naložba zdaj v zaključni fazi; Občino bo stala 2 milijona 400 tisoč evrov. Še dodaten milijon bo odštela za urejanje komunalne infrastrukture v Zagonu; to se bo začelo jeseni in bo predvidoma zaključeno v letu 2023. V Dilcah pa se bodo po Srebovtovih navedbah v naslednjem letu lotili izdelave celotne komunalne infrastrukture naselja.

Tudi Inšpekcija za okolje in naravo Inšpektorata za okolje in prostor v »primeru izrabljenih vozil, sestavnih delov vozil ter skladiščenja neregistriranih vozil« v Postojni in na Prestranku vodi več prekrškovnih in inšpekcijskih postopkov. Pred tremi leti so Gulji z odločbo prepovedali skladiščenje in razstavljanje izrabljenih motornih vozil na vseh parcelah ter odredili odstranitev vseh vozil in njihovih delov, zaradi nespoštovanja ukrepa pa mu kasneje naložili več denarnih kazni. Od leta 2018 do februarja letos so kršitelju zaradi neporavnanih zneskov izrekli sedem sklepov o izvršbi z denarno prisilitvijo, a kazni do danes ni plačal. Skupaj se je nabralo skoraj za 40 tisočakov dolga. Okrajnemu sodišču so zato predlagali vpis zastavne pravice za zavarovanje terjatve v višini 26 tisoč evrov. Kot so še zapisali, se bo inšpekcijski postopek nadaljeval do vzpostavitve zakonitega stanja.

Na vprašanje, zakaj je izvršbo oziroma odvoz odpadkov 11. marca spremljalo toliko policistov, pa Šibenikova odgovarja: »Medobčinski inšpektorat je za sodelovanje in pomoč pri nemoteni izpeljavi izvršbe zaprosil tudi Policijsko postajo Postojna. Ta je sama določila število policistov, ki so sodelovali pri zavarovanju postopka.« Kot je še dodala, z lastnikom v tem in prejšnjih postopkih niso imeli težav.

Besedilo: Mateja Jordan; fotografija: Valter Leban.

Urejanje infrastrukture v Hraščah gre h koncu.

Žal letos še ne bo nič z načrtovano gradnjo vodovoda in kanalizacije v Planini. Kot je pojasnil **župan Igor Marentič**, je investicija preložena zaradi velikega izpada dohodkov – zlasti koncesijskih sredstev, namenjenih urejanju komunalne infrastrukture. »Potreb je vedno več kot možnosti oziroma denarja,« ugotavlja Marentič in Planincem obljublja, da bodo letos zaključili s pripravo dokumentacije, vključno z gradbenimi dovoljenji. »Prihodnje leto bi tako lahko fazno začeli z obnovo infrastrukture, ki pa bo zelo obsežna,« napo-

veduje župan. »Na delu, kjer kanalizacija poteka pod cesto, urejanje zahteva popolno zamenjavo zgornjega in spodnjega ustroja, kar pomeni popolno obnovo vodovoda, kanalizacije, električnih in telefonskih napeljav, na koncu pa seveda še asfaltiranje ceste in ureditev pločnikov.« Investicija je ocenjena na šest do sedem milijonov evrov. Številka je višja tudi zato, ker nameravajo v Planini zgraditi še novo čistilno napravo.

Besedilo: Mateja Jordan; fotografija: Valter Leban

Najboljši skrbnik gozdov je v Šmihelu

Številne dejavnosti v času epidemije počivajo, narava pa ne čaka na umiritev razmer. Skrbniki gozdov se tega dobro zavedajo. Najboljši skrbnik za leto 2020 v postojnski območni enoti Zavoda za gozdove je postal Marjan Premrl iz Šmihela pod Nanosom.

Marjan živi v hiši, ki je lično okrašena s kamnoseškimi izdelki. Njegov stric Vid se namreč ljubiteljsko ukvarja s kamnoseštvom. Marjan je sicer zaposlen v podjetju Tajfun Liv kot serviser gozdarskih dvigal in je aktiven član Lovskega gozdarskih društva Hrenovice. Po mamini strani je posedoval 8 hektarjev gozdov, razporejenih na štirih lokacijah v bližini svojega doma. Nekaj hektarjev imajo v lasti tudi bratje in sestra, zato si pri gozdarskih opravilih pomagajo. Marjan pravi, da sta za gozdove »že stari oče in oče dobro skrbela. Stari oče je imel že takrat urejene parcele in postavljene mejnike, že 80 let nazaj.« Dejal je, da je bil za tisti čas zelo napreden. Imel je svojo elektrarno in traktor, vse do leta 1943, »takrat so pa Nemci vse zakurili«. O nekdanjem posestvu še priča nekaj sadnih dreves. »So imeli sadovnjake. Jablane vse oštevilčene, še zdaj je kakšna oznaka gor.« Ima bukov in smrekov gozd; sam sicer pravi, da je »več ali manj smrekov, posekali smo približno 2000 m³. Najprej je bil žled, potem pa še podlubnik. Bil sem eden izmed prvih, ki je sekal.« Lotil se je tudi obnove gozdne zasnove, ki pa mu je ravno tako prinesla nemalo dela. »Sem sadil najprej bukev, a se je bolj slabo obnesla, in se posušila. Samo 10 odstotkov se je prijelo. Tudi preveč dela je z njo.« Sicer pa gre za več-

Marjan je odgovoren in skrben lastnik gozdov ter skromen človek

letno opravilo. »Je zelo naporno. Pet let moraš negovati, da pridejo ven smreke ali bukke.«

Zavod za gozdove tradicionalne podelitve priznanj zaradi epidemije ni mogel organizirati, zato so se nagrajencem zahvalili le pisno. Na spletu so priložnostno objavili publikacijo s kratkimi predstavami nagrajenih skrbnikov gozdov. Ob primernem času jim bodo na domu podelili priznanja in simbolične nagrade.

Besedilo: Jaka Zalar; fotografija: arhiv ZGS.

Thon Horzelenberg

Vsakič znova me preseneča, da na Postojnskem živijo najrazličnejše občanke in občani. Multikulturnost je tu doma. Naš smernik je tokrat vodil proti Planini, kjer živi Nizozemec Theunis oziroma skrajšano Thon Horzelenberg. »Turistom vedno povem, da sem se zaljubil v Slovenko, nato pa še v Slovenijo,« mi je dejal. Zgovorni 63-letnik se je tu poročil in se priselil k nam že v času nekdanje skupne države. Čeprav so živeli že na različnih koncih države, se je družina Horzelenberg pred 12 leti ustalila v naši regiji.

Ko sem s Thonom stopil v stik, o njem nisem vedel prav veliko. Pozitivno me je presenetilo njegovo tekoče znanje slovenščine, a mi je takoj pojasnil: »Sem že 38 let in pol v Sloveniji.« Z ženo in otroki so živeli na več koncih – sprva v Ihanu pri Domžalah, »potem smo se preselili v Ljubljano«. Nekaj časa so bili v Logatcu. »Ženi sem rekel, meni je zelo lepo tukaj, pogrešam pa vodo. Kjer sem živel, smo imeli veliko jezero.« Nato so našli hišo v Planini in v kraj so se priselili leta 2009. Žena sicer prihaja s Krasa. »Oba sva se udeležila srečanja mladih, ki ga vsako leto organizira skupnost Taizé iz Francije.« Leta 1981 sta se tako spoznala v Rimu. »Bila sva nastanjena v isti župniji. Takrat sva se zaljubila. Že februarja 1981 sem bil prvič v Sloveniji.« Dobro leto kasneje sta se poročila in Thon se je odločil, da se priseli v Slovenijo.

Sprva se je zaposlil v Domžalah. »Začel sem delati v tovarni Helios kot nekvalificirani delavec, ker sem imel študij, ki je bil bolj verskega značaja – svetopisemsko šolo na Nizozemskem.« Pri nas ni mogel postati pastoralni delavec, kar bi sicer lahko počel v svoji domovini. »V Heliosu so mi omogočili, da dokončam srednjo kemijsko šolo.« Podjetje mu je zagotovilo štipendijo; s priznanim izobraževanjem z Nizozemske se je lahko vpisal v tretji letnik. V znani tovarni barv je na koncu delal deset let, nato se je zaposlil v prodaji, med drugim tudi v Kli Logatec. »Kli je proizvajal tudi stole. Več kot 80 % lesenih stolov so izvozili v Ameriko. Evropski trg je pa tudi že bil znan – Nemčija, Nizozemska, Francija. Za te dežele sem postal odgovoren kot komercialist.« Še vedno ima v lepem spominu trud, ki so ga z zaposlenimi vložili v pripravo kataloga leta 2005.

Njegov prijatelj je potreboval nekoga za nadomeščanje porodniškega dopusta v turistični agenciji in tako se je spoznal še z delom v turizmu. V regijskem časopisu je nato opazil oglas za tečaj turističnega vodnika in pograbil priložnost. »Ravno v tistem trenutku sem spoznal vodnika iz Postojnske jame, ta mi je odprl pot za skupine Nizozemcev v Sloveniji.« Postal je licencirani vodnik za Zeleni kras in spremljevalec po celi

državi. »Prva skupina so bili ljubitelji traktorjev.« Pred tremi leti je pridobil še licenco za vodenje po prestolnici. Več kot 1000 ljudem je že razkazal, »kako občudujem to deželo, v kateri živim.« Kam ponavadi usmeri turiste, ki bi si poleg jame ogledali še kaj? »Zame sta favorita Rakov Škojčan in Cerkniško jezero.«

»Slovenci in Nizozemci smo si zelo podobni v humorju in v načinu razmišljanja.«

Znanje slovenščine mu pomaga tako pri delu kot pri vsakdanjih opravilih. »Na začetku je bil res popolnoma drugačen jezik kot nizozemski. Takrat sem znal nemško in angleško.« Slovenskega jezika se je sprva učil trikrat tedensko. Nekega dne je med sprehodom po Miklošičevi ulici pri lokalu zastrigel z ušesom, ko je natakarcica dejala gostu, da ga nekdo kliče po telefonu. »Zame je bilo tako močno doživetje. Dojel sem, kaj je temu gospodu povedala.« To je bilo le po enem mesecu učenja. Med delom v Heliosu pa se je njegovo znanje le še izpopolnilo. »Po pol leta sem doma hotel govoriti samo še slovensko.« Danes sicer obžaluje, da je pri otrocih nekoliko zapostavil nizozemščino, so se pa jezika naučili kasneje. Pravi, da imata z ženo šest otrok. Žal pa ju je v življenju doletela tudi tragedija, od dveh sta se morala posloviti. »Sem rimokatolik in verjamem, da nista mrtva, da živimo po smrti naprej.«

Z ženo sta se že v začetku dogovorila, da si bosta družino ustvarila v Sloveniji. »Moja žena je rekla, da ne gre iz Slovenije in vsakokrat re-

čem, imela si zelo prav.« Thon je bil prepričan, da se kot moški lažje prilagodi novemu okolju. »Mogoče je Nizozemci ne bi ravno tako sprejeli, kot so Slovenci mene.« Za državljanstvo sicer ni zaprosil, saj bi se moral odreči nizozemskemu. Kljub temu večjih ovir v vseh teh letih ni imel.

Pravi, da se je moral sprva navaditi na več toplih obrokov, še posebej na zelo zgodnjo toplo malico v tovarni. »Zobozdravnik v Domžalah mi je potem omenil, da se že vidijo spremembe pri zobeh,« se je pošalil. Zaveda se, da Slovenci cenimo svojo hrano. Obilne in kakovostne obroke pohvalijo tudi turisti, ki obišejo naše kraje. Slovenci in Nizozemci »smo si zelo podobni v humorju in v načinu razmišljanja«, meni Thon. Oboji se pogosto prilagajamo drugim. »Tudi mi smo se s tujci vedno pogovarjali v tujem jeziku.« Državi vidi kot majhni deželi med velikani. Morda smo majhni, a vendar inovativni. »Česar Slovenec ne more dobiti, pa kar sam naredi.« Prizna, da se še občuti jugoslovanski vpliv, a da Slovenci razmišljajo zelo zahodnjaško.

Občasno še obiše svojo domovino, tja je večkrat odpotoval službeno. »RRA me je trikrat povabil, da grem v Utrecht predstaviti Zeleni kras.« Sorodniki z Nizozemske pa zelo radi obišejo Slovenijo. »Nekaj časa smo se dobivali Nizozemci v Sloveniji. Vsako leto v času rojstnega dne našega kralja smo povabljeni na sprejem z nizozemskim veleposlanikom.« Ponosno pove, da v Planini ni več edini Nizozemec. Postal je prva vez novega prišleka v naše kraje. Thon Horzelenberg še zaključuje, da se tukaj počuti doma, »ampak v srcu bom vedno Nizozemec«.

Besedilo: Jaka Zalar; fotografija: Tomaž Penko.

Prostovoljno gasilsko društvo Hruševje

Hruševsko gasilsko društvo ima osebni znak pripadnosti. Izbralo je podobo gorečega konja, ki iz gobca bruha ogenj. Lik je povzet po pripovedki o roparskem graščaku, ki začaran v nočnih urah jezdi gorečega konja okrog starega Ajdovskega gradu nad Korotanom in straži naropano zlato. Na emblemu je tudi letnica 1896, ko je bil sprejet statut takratnega Prostovoljnega društva Hruševje-Slavinje (kot je bilo njegovo prvotno ime).

Slabih 130 let dolga zgodba

Uradno velja za datum ustanovitve 30. avgust 1896, čeprav so vaščani neformalno društvo ustanovili tri leta prej. Ob zaslužnih vaščanih izpostavimo podnačelnika Matevža Milharčiča - Joščovga, aktivnega na vseh področjih vaškega življenja, in župana takratne občine Hrenovice Ivana Debevca. Leta 1890 je začela Deželna vlada Kranjska razpošiljati gasilske brizgalne po vseh občinah, in tako so brizgalne, prirejene za konjsko vprego, dobile tudi vasi Hruševje, Razdrto in Landol. Leta 1906, ko so v Hruševju odprli novozgrajeno osnovno šolo, so pričeli tudi gradnjo gasilskega doma ob nekdanji mlekarni. Končan je bil že naslednje leto. Lojze Blažek - Podnanoški, med drugim tajnik in gasilec z najdaljšim stažem v PGD Hruševje, je pisal društveno kroniko. Ob nesrečah in požarih so se gasilci sklicali z gasilskim rogom in s cerkvenim zvonjenjem. Največji zabeleženi požar, pri katerem so hruševski gasilci posredovali prvi, je leta 1904 uničil skoraj celotno vas Šmihel. Leta 1928 je fašizem delovanje društva prepovedal in ga preoblikoval v »Vigili voluntari del Comune di Crenovizza«. Po letu 1939 je spadalo kot 87. odsek pod gasilsko društvo Trst. Gasilci so bili dejavni tudi

PGD Hruševje pred novim domom ob 120-letnici, leta 2016.

v obdobju narodnoosvobodilnega boja. Med drugim so pod pretvezo, da so na nujni požarni intervenciji, pred okupatorsko preiskovalno akcijo v Zalogu pri Postojni v gasilskem vozilu uspešno prepeljali na varno partizansko tiskarsko ciklostilno tehniko. Po drugi svetovni vojni je bilo društvo razpuščeno.

Nov gasilski dom

Predsednik društva Toni Muhič ter njegova kolega Boštjan in Marjan so mi predstavili gasilski dom. Društvo pokriva 6 vasi in tudi člani prihajajo iz **Hruševja, Slavinj, Rakulika, Sajevec ter Velikih in Malih Brd**. V bližnji prihodnosti nameravajo urediti trenutno varno shranjene izčrpane, 120 let stare kronološke zapise. Med njimi žal manjkajo zapisi iz obdobja okrnjenega delovanja med prvo svetovno vojno in desetletje pred drugo.

Od pobude do vsetitve v nov, moderno opremljen gasilski dom je minilo kar 16 let. Lokacija (podaljšana stavba stare osnovne šole) je bila sprva sporna zaradi ozkega dostopa. Manjša razširitev dovozne poti za potrebe širše gasilske cisterne GCGP-1 (zadnje pridobitve izpred dveh let) je za zdaj še tiha želja. Novi dom, ki stoji ob starem, meri 250 m². V njem so sodobno prezračevana garaža za tri vozila, orodjarna, garderoba in skupni sanitarni prostori. Izstopa poveljniška soba v prvem nadstropju s sodobnimi samostojnimi komunikacijskimi povezavami. Naknadno so obnovili še stari podkleten, obokan prostor in uredili klubsko sobo. Preostali del stare šole koristi za svoj domicilni prostor motoristično društvo Hruševje. Svečano odprtje septembra 2016 je sovpadalo s praznovanjem 120-letnice društva.

Gasilci iz Studenega, Postojne, Slavinje in Hruševja pred gasilskim domom v Trstu (leta 1941); prvi z leve je Alojz Milharčič iz Hruševja.

Velika odgovornost

PGD Hruševje je prejemnik več priznanj, med drugim priznanja za posebne zasluge v gasilstvu (1996), srebrnega in bronastega znaka Civilne zaščite (2006, 2015), srebrnega priznanja Občine Postojna (2014) in srebrne plakete GZS (2016). Nositi gasilsko uniformo je bilo vedno častno dejanje, a tudi velika odgovornost, predvsem vodstvenega kadra. **Poveljnik enote Mitja Žnidaršič** skrbi za redno usposabljanje. Operativna enota šteje 24 članov in je na visoki strokovni ravni; to je treba redno vzdrževati. Po pogodbi z Darsom je društvo že leta del portalne gasilske ekipe za nesreče v tunelih na hitri cesti Razdrto-Vipava. V skupini so skupaj z gasilskimi operativnimi člani iz Razdrtega, Ubeljskega in Postojne. PGD Hruševje šteje 145 članov, od tega je 36 mladincev, 13 gasilskih pripravnikov, 4 veterani in močna ženska operativna ekipa z 20 članicami. Letos so imeli že štiri intervencije.

Društvo se za pomoč zahvaljuje vsem donatorjem, še posebno Občini Postojna, saj prispeva levji delež prepotrebni denarnih sredstev.

Besedilo: Marino Samsa; fotografiji: arhiv PGD Hruševje.

Popravek

V februarski številki Postojnskega prepaha smo pri obeh fotografijah napačno zapisali ime društva. Pravilno je PGD Studenec. Za napako se iskreno opravičujemo.

Uredništvo

Ivan in Marija Jenček

Zakonca Ivana in Marijo Jenček iz Strmce smo obiskali prav na dan žena, zanju še posebej drugačen in slovesno obarvan. Obiskala sta ju predsednik Krajevne organizacije borcev za vrednote NOB Podgura Silvo Gutnik in predsednica Krajevne organizacije borcev za vrednote NOB Postojna Katja Vuga. V imenu Združenja borcev za vrednote NOB Postojna in Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije sta jima podelila priznanji ob 75. obletnici osvoboditve za zasluge na republiški ravni. Ivan je edini še živeči nekdanji jetnik in hkrati junak, ki je preživel ujetništvo v taborišču Dachau.

V krogu svoje družine nista skrivala veselja, zadovoljstva in ponosa, da jima je življenje naklonilo tudi v pozni starosti lepe trenutke. Doživljata jih v zavetju svojih dragih in z vsemi, ki ju niso pozabili. Prav nedolgo tega sta se iz svoje hiše v Strmci namreč preselila v lično varovano malo stanovanje Doma upokojencev Postojna. Tam (kot pravita) lepo skrbijo zanju. Na obisku pridejo na dan mnogi spomini na življenje, ki ni bilo lahko, saj je vojna težko zaznamovala njuno mladost. Vendar sta v sebi ohranila vedrino in veselje vse do danes, predvsem vzajemno naklonjenost in razumevanje. Pred našim odhodom je Ivan z veseljem zaigral na harmoniko in Marija je zraven zapela. Vsa leta je bil namreč poznan domači in tudi širši javnosti kot ljudski godec.

O tem, da sta klena 'Strmaca', govori njuna spoštljiva starost: Ivan jih letos zaokrožuje 97, Marija pa 93 in 25. maja bosta praznovala še en pomemben dogodek – častljivo 70-letnico skupnega življenja. Še vedno sta bistré glave, še posebej zgovorna je Marija. Preveva jo mnogo zgodb in spominov; stresa jih z rokava in niza drugega za drugim, kot bi se zgodili včeraj. Do zadnjega sta pravzaprav lahko še skrbela sama zase, saj je Marija gospodinjala in kuhala. Pravi, da je Ivana rahla kap, a se je dobro popravil. Skupaj z otroki so se tako odločili, da bo zanju vendarle najbolje, če si bosta odslej zasluženno odpočila in uživala v oskrbi drugih. Vse skupno življenje sta imela navado, da sta se ob nedeljah lepo oblekla v 'ta gmašno obleko', ne glede na to, ali sta kam šla ali ostala doma.

Ivan in Marija se dobro spominjata svojega otroštva, mladosti in življenja, ki je bilo polno težkih in bolečih preizkušenj. Novembra 1943 so v

Čeprav je vojna močno zaznamovala njuno mladost, sta Ivan in Marija za vse življenje ohranila vedrino in veselje, vzajemno naklonjenost in razumevanje.

Strmco vkorakali Nemci in odpeljali vse moške od 15. do 50. leta (bilo jih je 28) ter jim sodili v Ljubljani. Tam so jim dali možnost izbire, ali gredo k domobrancem ali v Dachau. Iz takrat mladih fantov in mož je žarela ljubezen do domovine in svoje lastne zemlje ter materne jezika. Tako so se vsi odločili za zloglasno koncentracijsko taborišče Dachau, iz katerega se nekateri niso nikoli vrnili. Drugi so imeli več sreče in so delali v tovarnah, med njimi tudi Ivan. Zidal je bunkerje in delal v tovarni, v kateri so izdelovali letalske dele. V enem prostoru jih je spalo več. Slabo so jedli. Prestajali so celodnevno fizično garanje in mučenje. Deležni so bili tudi udarcev. In živo se spominja: »Iz taborišča sem spomladi leta 1945 pobegnil z nekaj prijatelji in se takrat 21-leten peš vrnil v domačo vas. Tam so me skoraj ustrelili, ker me niso prepoznali. Kaj ne, saj sem bil do konca izčrpan, grintav in hrastav! Tehtal sem komaj 42 kg. S sovaščanom Ivanom Podbojem sva bila tako še dolgo edina jetnika, ki sva preživela to taborišče. Ker je naša družina kmalu ostala še brez očeta, sem moral sam skrbeti za vse in poprijeti za delo.«

Z Marijo sta v vasi rasla skupaj, se poročila in rodili so se jima štiri otroci. Ivan je bil dolgoletni trgovec v prodajalni s pohištvom v Postojni, imeli pa so tudi kmetijo, da je pomagala pri preživetju družine. Marija je ostala doma, skrbna gospodinja z mnogimi talenti, ki jih je kazala že v mladih letih. Želela je postati učiteljica, a skromno življenje takrat tega ni dopuščalo. 12-letna je izgubila očeta, in morali so se prebijati naprej, trdo delati za preživetje. Tako se ji tudi velika želja, da bi se šolala na učiteljsko, ni mogla uresničiti. V njej pa so se že od rane mladosti rojevale pesmi – te je tudi pisala – in še marsikaj drugega, kar je bilo zanimivo. Nekatero svoje zapise je skrbno olupšala z risbami in s slikami cvetja, kar izraža poleg besednega še njen likovni talent. Pove tudi to, da je karseda natančno napisala njuna življenjepisa. Zanimalo jo je vse, kar se je dogajalo v vasi in družinah, kako so mladi vaščani zaradi stisk po vojni bežali in se odseljevali. Marija je tudi do-

bra pripovedovalka – razgledana, z izjemnim spominom, zbranim izražanjem in ji ne zmanjka zgodb. Z veseljem nam je zrecitala eno svojih najljubših, res lepo pesem Moja rojstna vas; posvetila jo je Strmci.

Moja rojstna vas

*Stoji, stoji vasica mala,
s hribi okrog obdana.
Mogočni Lipovec nad njo
z vodo napaja jo.
Takšne vasice najti ni,
kot si Strmca ti.*

*Po sredini bela cesta,
popelje nas v sosednja mesta.
Sredi vasi je spomenik,
vsem padlim žrtvam imenik,
nad vasjo pa božji hram,
Marijo Snežno varuje nam.*

*O, predraga ti vasica mala,
ti si mi zibelko postlala,
moj najdražji si, najdražji kraj,
ti mladosti moje raj.*

*Naj jutranja zarja razsvetli
ti dom, da ko sonce zaide,
ne bo ti ga žal.*

Oba imata pomenljive zasluge za domačo Strmco, saj sta ves čas na različne načine skrbela za povezovanje vaščanov – ob rojstnih dneh in drugih praznovanjih. Ves čas sta živela za njen kulturni in družabni utrip. Marija še doda, da sta vrsto let dajala po 30 evrov za lačne otroke. Dolga leta je skrbela tudi za spomenik, posvečen žrtvam vojne v Strmci.

Zakonca Jenček ostajata srčna, zavedna Slovenca, ki spoštujeta svojo domovino, Podguro in domačo vas. Na njuni skupni življenjski poti ju je povezovalo mnogo trdnih niti – vzajemno razumevanje ter vedrina duha in ljubezen. Ta ostaja po mnogih desetletjih še enako živa. »Kdor v življenju dobro voljo seje, proti stotim se zapelje!« Še naprej jima želimo dobrega zdravja, prijetnega počutja in lepih trenutkov.

Besedilo: Polona Škodič; fotografija: Silvo Gutnik.

Plaketa CZ za življenjsko delo Darku Muhiču

Tudi letošnja podelitev priznanj ob 1. marcu, dnevu Civilne zaščite (CZ), je zaznamovala epidemija covid-19. Kratka slovesnost je tokrat potekala virtualno. Ob navzočnosti predsednika Boruta Pahorja in ministra za obrambo Mateja Tonina sta plakete in kipec CZ podelila poveljnik CZ RS Srečko Šestan ter generalni direktor Uprave za zaščito in reševanje (URSZR) Darko But. Med prejemniki plakete za življenjsko delo je dolgoletni gasilski poveljnik, član PGD Postojna, Darko Muhič. Preostali trije nagrajenci iz postojnske občine – Mitja Šantelj, Luka Zalokar in Petar Pavković – so priznanja prejeli kasneje.

Darko Muhič je 1. marca prejel plaketo CZ za življenjsko delo. Podelil mu jo je direktor Uprave RS za zaščito in reševanje Darko But.

Ob dnevu CZ so na upravi spomnili na njeno vlogo pri varstvu pred nesrečami in se hkrati zahvalili vsem sodelujočim v sistemu zaščite, reševanja in pomoči. V zadnjem letu se je organizacija, v katero je v Sloveniji aktivno vključena več kot desetina prebivalstva, še enkrat izkazala kot nepogrešljiva. Po Šestanovih besedah je epidemija nalezljive bolezni edina naravna nesreča, ki je ne vodi CZ, a vseeno opravlja različne naloge, kot so skladiščenje in delitev zaščitnih sredstev, vzpostavljanje dodatnih bolnišničnih kapacitet, pomoč pri organizaciji rdečih točk in točk za testiranje na lokalni ravni ... Poveljnik je poudaril zlasti vlogo CZ pri vzpostavitvi in organizaciji rdečih con na lokalni ravni ter kot primer dobre prakse izpostavil prav Postojno.

Najvišje od 251 letošnjih priznanj – kipec civilne zaščite za

življenjsko delo – so podelili poveljniku civilne zaščite za obalno regijo Zvezdanu Božiču. Med prejemniki plakete CZ za življenjsko delo, posebne zasluge in izjemne uspehe pri zaščiti in reševanju ljudi, živali, premoženja, kulturne dediščine ter varovanju okolja ob naravnih in drugih nesrečah pa je tudi dolgoletni gasilec in funkcionar **Darko Muhič z Dilc**. Priznanje je prejel na pobudo Gasilske zveze Slovenije (GZS).

Muhič deluje kot prostovoljec v gasilskih vrstah že skoraj 25 let. Med letoma 1992 in 2019 je vodil poklicne gasilce pri GZS in PGD Postojna ter opravil tudi več poveljniških mandatov GZ Postojna. V letu 2013 je bil imenovan za namestnika poveljnika in člana poveljstva GZS. Sodeloval je v mnogih reševalnih akcijah v občini Postojna in širši regiji ter vodil aktivnosti ob večjih požarih na Primorskem. Veliko svojega časa vlaga v izobraževanje

poklicnih in prostovoljnih gasilcev, sodeluje pri usposabljanju z zrakoplovi, dejaven je tudi na področju preventive. Muhič je tudi avtor knjige Požari v naravi in številnih strokovnih člankov.

Na GZS izpostavljajo predvsem njegov prispevek pri razvoju gasilske tehnike za lajšanje gasilskega dela. Kot navajajo, je vpeljal nove smernice gašenja požarov v naravi in aktivno sodeloval pri razvoju gasilskih vozil in tehnike na tem področju. Prizadeva si tudi za enotno vodenje večjih intervencij po vsej državi. V obrazložitvi so izpostavili še njegovo vlogo v ledeni ujmi leta 2014 in poplavih v Planini.

Srebrna znaka sta letos prejela tudi **poveljnik postojnskih gasilcev Mitja Šantelj** in **vodja postojnskega reševalnega centra Jamarske zveze Slovenije Luka Zalokar** z Rakeka. Šantelj se z gasilstvom ukvarja praktično celo življenje, lani pa se je izkazal tudi kot vodja intervencije v požaru podjetja Excelza. S hitrim odzivom in pravilnim pristopom je skupaj z izkušeno ekipo preprečil razširitev požara in s tem še večjo katastrofo.

Operativnemu članu postojnskega Regijskega centra za obveščanje Petru Pavkoviću pa je URSZR namenila bronasti znak CZ. Kot so zapisali, »s svojim strokovnim, včasih celo inovativnim pristopom pripomore k hitrejšemu in učinkovitejšemu aktiviranju enot na najbolj zahtevnih intervencijah«.

Regijskih podelitev letos ni bilo, zato sta priznanja dobitnikom iz regije izročila **poveljnik civilne zaščite za Notranjsko Sandi Curk** in **predstavnika postojnske izpostave uprave za zaščito in reševanje Uroš Frol**.

Besedilo: Mateja Jordan; fotografija: Bruno Toič.

Smrekarjeva domačija

Nedaleč stran od regionalne ceste leži spokojna vasica Grobišče. Naselje lepo krase Smrekarjeva domačija, ki jo turisti že dobro poznajo. Poslopja v lasti družine Stegel so bila pred leti lično obnovljena. Ponašajo se z ekološkimi izdelki in jih gostom radi postrežejo. Četudi domačija leži v Grobiščah, se njihove živali mirno pasejo na drugem koncu občine.

Družina Stegel živi na Malem Ubeljskem, kmetijo pa ima na Malih Brdih. Z **Melito Stegel** sva se pogovarjala ob njihovi živini na Malih Brdih; ta se med pašnjo ni pustila motiti. Staro kmetijo v Grobiščah je podedovala leta 2008. Predniki so se resda ukvarjali s kmetijstvom, z možem pa sta morala strast do dela z zemljo odkriti sama. »Bila sva v drugih branžah, v bančništvu in v marketingu,« pove Melita. Po prvotnih sedmih obdelujeta zdaj že 40 hektarjev. Melite in **Boštjana Stegla** ne skrbi za podmladek, ki bi lahko nadaljeval nov družinski posel. »Imava tri otroke, najstarejša Zala že dela v tej smeri.« Postala je lastnica dela kmetije in že ima načrte za prihodnost.

Podedovani kmetiji je sledila večletna obnova. »V interesu nam je bilo, da ohranimo to, kar so nam predniki zapustili.« Uradno odprtje Smrekarjeve domačije je bilo leta 2015. »Pri nas je kompleks treh hiš, vse je pod spomeniškim varstvom. Bili smo primer dobre prakse. Zasnovo je takrat delala **Aleksandra Leban Meze** iz Postojne; z njo še vedno sodelujemo.« Družina Stegel je z obnovo pridobila pet sob in apartma. V običajni sezoni imajo kar 3600 nočitev; že v prvem letu so sicer presegli svoje najbolj optimistične načrte.

Najprej so bili osli

»Začela sva s štirimi osli, zato so pri nas tudi ostali,« je obrazložila. Zdaj jih je približno 15, in še danes je ena izmed njihovih specialitet oslovski golaž z belo polento. »Vedela sva, da bova imela avtohtone slovenske pasme.« To željo sta z možem uresničila. Kmetija šteje približno 30 glav cikastega goveda s plemenskim bikom, gojijo tudi krškopoljske prašiče. »Vse je ekološka reja, živali so zunaj. Kotijo same, v naravi.« Poleti pripeljejo v Grobišče majhne koze, te so predvsem v veselje najmlajšim gostom.

Sledijo konceptu, da ponudijo pretežno svoje izdelke. »Smo približno 50 do 60 odstotkov samooskrbni,« ocenjuje Steglova. »Poleg domačih sokov in mesnin imamo še nekaj krompirja in domače likerje.« Na lastnem mlinu zmeljejo moko iz domačih žit. Gostje so vedno veseli sveže pečene kruha. Govedina in svinjina sta v redni ponudbi. »Vse meso prodamo na krožni-

Na Steglovi kmetiji je približno 30 glav cikastega goveda s plemenskim bikom, gojijo tudi osle in krškopoljske prašiče.

ku. Delamo tudi suhomesnate izdelke.« Letos so svoje pečenice in krvavice sicer hitro prodali tudi domačinom. Vendar vse izdelajo v omejenih količinah, zato si ne morejo privoščiti prodaje na tržnici. Česar sami ne pridelajo, dokupijo pri lokalnih ponudnikih. Večina izdelkov prihaja iz regije, vino pa iz Vipavske doline. »Pri hrani gledamo, da je sezonska, domača in lokalna. Tipična za naše okolje. Se pa moraš še prilagajati gostu.«

Tudi gostitelj ima prav

»Mislim, da gostje res iščejo domačo in pristno hrano. Če je dobra kvaliteta, niti ne rabiš kaj dodajati.« Z epidemijo se je struktura gostov močno spremenila. Prejšnja leta so gostili skoraj izključno tujce, Slovencev je bilo le za vzorec, a prav ti so se izkazali za goste iz nočne more. To se je sedaj na srečo popolnoma spremenilo. »Lani smo imeli večinoma Slovence z boni. Krasne goste smo imeli. Vsi so ostali po tri ali več dni. Vsi so bili na večerji. Marsikomu na našem območju so boni rešili sezono.«

Morda so s svojim pristopom nekoliko drugačni od tega, česar so turisti sicer vajeni. Tehnologija pomaga, a kot pravi Melita, je »oseben stik še vedno pomemben«. Dober glas se širi v deveto vas, kot pravijo. »Mi tudi nimamo menijev. Povemo, kaj je na voljo.« Melita meni, da je gosta kdaj treba prepričati v svoj prav. »Včasih moraš vztrajati pri svojem« in često se izkaže, da bo ta več kot zadovoljen. »Ko razložiš, kakšna je tvoja pot in usmeritev, sploh ni problema.«

Več podpore in manj papirjev

Tudi Melita deli skoraj ponarodelo mnenje kmetovalcev o nujni poenostavitvi birokratič-

nih postopkov. »Leseni del, kjer imamo kuhinjo in predelavo, je najmanjši od vseh, bil pa je najbolj zapleten. Ob sami prijavi smo poslali 9 kilogramov razpisne dokumentacije in raznih potrdil. Pregled je trajal tri dni.« Sicer je prepričana, da se prijave na razpise vendarle izplačajo. Težko pa je najti nekoga, ki bi ti posredoval potrebne informacije. Pravi, da so prvotne skrbi o zahtevnosti ekološkega kmetovanja hitro skopnele. Danes ponudba ne dohaja povpraševanja kupcev. »Imam občutek, da so se ljudje v času virusa naravnali še bolj lokalno in začeli iskati ekološke izdelke, zato je povpraševanja več.«

Ambicije družine so, da bi svoje obdelovalne površine še povečali. Tako bi lahko domače izdelke tudi prodajali. Levji delež še vedno predstavljajo enodnevni gostje, pretežno strežejo večjim skupinam. Po vnaprejšnjem dogovoru jim z veseljem pokažejo tudi kmetijo. »Prizadevamo si, da se gostje dobro počutijo pri nas, ker mnenja gostov štejejo. Zato mi je bilo všeč, da smo imeli tudi slovenske goste in njihov odziv. Bila sem presenečena.«

Melita Stegel poudarja, da želijo svojim obiskovalcem ponuditi čim bolj prijetno in intimno izkušnjo, zato ne mešajo skupin. »Ne vem, če bi se vi dobro počutili, da vas nekam vrinem med ljudi, ki jih ne poznate. Niti skupini ne. Želimo, da so gostje zadovoljni – da ima vsak neko svojo zasebnost.« Tako so načeloma odprti za svoje goste v sobah in skupine, najbolj zasedeni so v poletni sezoni. Prosijo za razumevanje, ker »delamo družinsko, zato ne moremo biti na petih poklicih«. Ne nazadnje pa se jih ni treba bati poklicati, saj se vse da dogovoriti.

Besedilo: Jaka Zalar; fotografija: arhiv družine Stegel.

Apiterapija in zeliščarstvo na SGLŠ

Na območju LAS med Snežnikom in Nanosom nastajajo novi, inovativni turistični programi; dva med njimi vodi Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna (SGLŠ). V prvem budo v sodelovanju s partnerji oblikovali temelje za tako imenovani apiturizem, v drugem budo na tradiciji zeliščarstva razvijali nove eko izdelke in storitve. Obe operaciji sta bili izbrani na zadnjem, 5. pozivu lokalne LAS.

Poleg SGLŠ, ki se ponaša z dolgotrno tradicijo čebelarstva, sodeluje v projektu »Apiturizem in apiterapija – pomen ravnovesja kot prioriteta življenja, širšega okolja in sonaravnega turizma« (APITT) še pet partnerjev iz občin Postojna, Pivka in Ilirska Bistrica. Celostni turistični program, povezan tudi z novo čebelarsko kolesarsko potjo, bo poleg storitve apiterapije vključeval tudi čebelji tabor in izobraževalne delavnice.

Po besedah **Tamare Urbančič, so-delavke SGLŠ in ene od partneric v projektu**, bodo pri čebelarju **Alešu Jenku v Kleniku** uredili gibalno oviranim osebam prilagojen apartma za apiterapijo. To dejavnost bodo razvijali tudi na šoli, na katere vrtu stoji poleg klasičnega že od leta 2017 sodoben čebelnjak, prilagojen prav za terapijo s čebeljimi pridelki. Unikatni apiterapevtski čebelnjak so izdelali v šolskih delavnicah. Kot je povedala **ravnateljica Cvetka Kernel**, simbolično združuje vse tri njihove programe – lesarstvo, gozdarstvo in zdravstvo.

Čebelnjak bo treba (po besedah Urbančičeve) sicer še dograditi oziroma urediti kopalnico; v njem bodo nato lahko izvajali tudi medene masaže. Učiteljica, ki je skupaj s kolegico v letu 2018 že opravila izobraževanje pri enem svetovno priznanih romunskih apiterapevtov, bo pridobila tudi certifikat za tovrstno masažo. Kot napoveduje ravnateljica, bosta nato obe svoje znanje delili z dijaki zdravstvenega programa. »Na šoli iščemo nove poti in širimo zaposlitvene možnosti z dodatnimi kvalifikacijami,« je poudarila.

Kolesarska čebelarska pot bo sledila že urejenim kolesarskim potem in bo vključevala tudi dodatno ponudbo – izposajo električnih koles, ogled hotelov za divje čebele ter delavnice za izdelavo sveč in mila iz čebeljega voska. Projekt, v celoti vreden 65.400 evrov, je v višini 47.400 evrov sofinanciran iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja.

Poleg klasičnega čebelnjaka stoji na šolskem vrtu čebelnjak za apiterapijo.

Drugi projekt z nazivom »Z naravo do novih eko storitev in produktov – EKOTRIP« je v višini skoraj 50 tisoč evrov sofinanciran iz istega vira. Operacija, v celoti vredna skoraj 65 tisočakov, temelji na tradiciji nabiranja in predelave zelišč. Kot utemeljujejo snovalci projekta, predstavlja zlasti ekološka pridelava zelišč na manjših površinah prednost pri razvoju hortikulture terapije in turizma.

V sklopu projekta bodo nadgradili dejavnosti vseh štirih partnerjev z območja občin Postojna, Pivka in Ilirska Bistrica ter razvili nove eko storitve in produkte. Tako bodo v parku SGLŠ uredili prostor za druženje in izobraževanje, ob stranskem vhodu v dijaški dom pa zasadili zeliščni vrt. »Dotrajani vhod bomo

preuredili, da bo dostopen invalidom in mamicam z vozički, poleg zdravnih zelišč pa bodo na gredičah tudi medovite rastline, saj prav nasproti vhoda stoji šolski čebelnjak,« je napovedala Urbančičeva.

S februarjem so se že začeli študijski krožki na temo uporabe zdravnih zelišč pri obredih, poleti pa bodo v novo urejenem prostoru za druženje pripravili delavnice na temo destilacije eteričnega olja, zdravnih rastlin in zvočnih kopeli. Prav zato mora biti (po besedah ravnateljice Cvetke Kernel) urejanje zaključeno do poletja. SGLŠ bo za izvedbo projekta pridobil malo več kot 31 tisočakov evropskih sredstev.

Besedilo in fotografija: Mateja Jordan.

KULTURA

Žirijo navdušil mali podkovnjak

Sredi marca se je zaključil fotografski natečaj *Skriti zakladi*, ki sta ga pripravila postojnska izpostava JSKD in Facebook skupina Pstwjna. 24 fotografov je poslalo 64 fotografij; deset jih bo v aprilu razstavljenih v izložbenih oknih postojnske knjižnice. Mali podkovnjak je Jerneji Bizjak prinesel prvo nagrado.

Tričlanska komisija v zasedbi Žan Kafol, Matej Blatnik in Tomaž Penko je prečesala fotografije 24 avtorjev. Presenečeni so bili nad kreativnostjo sodelujočih in razmišljanjem izven okvirjev. »Izbira je bila ponekod enostavna, ponekod smo se pa težko uskladili,« je postopek opisal Žan Kafol. Ko so izbor zožili na deset fotografij različnih fotografov, se je začel najtežji del

– izbrati zaporedje nagrajencev. Na srečo so imeli malo pomoči, saj »za vrstni red prvih treh nismo bili popolnoma usklajeni, zato je to odločitev ponudila Silva Bajc; z njo smo se potem vsi strinjali«.

Nataši Kocjančič so prisodili tretje mesto za fotografijo z naslovom *Adijo, mogočni Rak*. **Višji klic Cyrila Mayauda** si je prislužil drugo mesto. Prvo nagrado pa so podelili **Jerneji Bizjak**. Konec februarja se je napoti-

Prvo nagrado si je s fotografijo *Mali podkovnjak* prislužila Jerneja Bizjak.

la v Unško koliševko. Globoko v jami je našla sanjajočega netopirja, zato je fotografijo poimenovala *Mali podkovnjak v zimskem spanju*. Deset izbranih fotografij bo od 6. aprila na ogled v izložbenih oknih postojnske

enote Knjižnice Bena Zupančiča. Tam bodo razstavljen tudi vse tri nagrajene fotografije.

Besedilo: Jaka Zalar; fotografija: Jerneja Bizjak.

Knjiga, posvečena pionirkama ženskega pomorstva pri nas

Zanimivi življenjski zgodbi dveh sošolk, prijateljic in pomorščakinj, predvsem pa zgodbi dveh močnih in vzdržljivih žensk, ki sta se šolali in skupaj tudi službovali (resda le krajši čas) v izrazito moški sredini, je med platnici knjige, preprosto naslovljene *Sava & Jolanda*, strnila muzejska svetnica dr. Nadja Terčon iz Pomorskega muzeja Sergej Mašera v Piranu. Muzej je obsežno delo, ki šteje kar 241 strani in je bogato opremljeno z različnim dokumentarnim gradivom, tudi založil. Sicer virtualna predstavitev knjige je bila skrbno načrtovana. Avtorica jo je skupaj z direktorjem muzeja Francom Jurijem ter s hčerkama obeh pomorščakinj (Tamaro Kaluža Pocecco in Alido Mažer) predstavila 8. marca, na mednarodni dan žena, tj. le dan potem, ko Slovenci v spomin na sprejem Resolucije o pomorski usmeritvi Republike Slovenije obeležujemo dan pomorstva.

Terčonova je s knjigo, v kateri predstavlja življenjski zgodbi **Postojnčanke** (čeprav rojene v Ilirski Bistrici) **Save Kaluža** in Jolande Gruden (poročene Mažer) iz Nabrežine, poskrbela, da njuni zgodbi postaneta delček našega skupnega spomina. To sta bili prvi šolani slovenski, a tudi jugoslovanski pomorščakinji. Sava oziroma Špic, kot so jo v šoli in na ladji klicali prijatelji, se je v šolskem letu 1946/47 kot prvo in edino dekle vpisala na takrat novo ustanovljeno Slovensko

Fotografijo Save Kaluža in Jolande Gruden na šolski ladji Viševica je poleti 1948 objavil na naslovnici tržaški časopis *Glas mladih*. Ista fotografija krasi tudi naslovnico knjige Nadje Terčon.

pomorsko trgovsko akademijo v Žusterni pri Kopru. Za poklic pomorščakinje jo je navdušil starejši brat Boris, prav tako gojenec omenjene šole. Jolanda oziroma Joli ji je sledila leto kasneje. Sava Kaluža je pred odhodom v Koper obiskovala postojnsko gimnazijo. Ko je zamenjala šolske klopi, je »prestopila v popolnoma drug svet, drugačno okolje, drugačno družbo«, je ob predstavitvi poudarila avtorica. Po končanem šolanju sta se obe dekleti vkrkali na ladjo in za-

pluli po oceanih – sprva kot pripravnici, Kaluževa kasneje tudi kot poročnica. A pluli sta le nekaj let; tedanja jugoslovanska oblast – po skrhanih odnosih s Sovjetsko zvezo in potem ko ni več veljala parola »Ženske povsod!« – od leta 1952 ženskam namreč ni več dovolila vkrcanja. O pomenu njune odločitve za morje pravi Terčonova takole: »V zgodnjih povojnih družbenih in gospodarskih razmerah ter izrazitih težnjah mlade države po morju sta bili ravno prav stari, ravno prav vedoželjni in ambiciozni, ravno prav šolani, ravno prav pogumni in drzni, iz ravno pravih družin, da sta se v ženskam naklonjenih razmerah odločili slediti svojim sanjam in se vpisati na izrazito moško pomorsko šolo, kamor deklška noga še ni stopila. S tem sta izpolnili sanje marsikatere ženske iz preteklosti, ki si tega ni smela in tudi ni mogla privoščiti.«

Nadja Terčon v knjigi, posvečeni ženskam, ki jih je v življenju spremljalo morje, ni želela nizati zgolj biografskih dejstev obeh osrednjih likov. Odločitev Save Kaluža in Jolande Gruden za morje in za življenje z njim je postavila »v čas, prostor in specifične razmere, ki so takrat vladale«. Vsebino knjige je razširila na širšo problematiko vključevanja žensk v pomorstvo. Z njunima zgodbama je orisala splošni položaj žensk in duh časa tedanje Jugoslavije, »v tistem sicer težkem, a izjemno zanimivem in ustvarjalnem zgodovinskem obdobju po II. svetovni vojni, ko so povsod poskušali graditi socializem«.

Besedilo: Alenka Čuk; fotografija: arhiv Tamare Kaluža Pocecco in Alide Mažer.

S pesmijo k upanju

Bilo je mirno nedeljsko dopoldne zadnjega dne v letošnjem februarju, ko se je na Titovem trgu zbrala manjša skupina ljudi. Razmeroma spontano so zapeli priljubljeno pesem *Moja dežela*; nastala je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Gre za projekt v sklopu pobude Glas Slovenk.

Medtem ko iz dneva v dan gledamo številke virusnih obolenj, poslušamo politična natolcevanja in beremo razne afeze, se vmes čisto potihoma rojeva nova moč. Vzklil je žarek upanja – pobuda Glas Slovenk. Začela jo je Andreja Cepuš. Že lani se je hitro zbrala skupina somišljenic, da ustvari »skupno polje ljubezni«, kot so zapisale na spletu. Če sledimo besedam pobude, ne gre za upor ali protest. V času zimskega solsticija so skupaj zapele pesem oglaševalske akcije iz časa nekdanje skupne države *Moja dežela*. Zamisel se hitro širi naprej, in 28. februarja je prišla tudi v Postojno.

Tudi v Postojni so pevke in pevci popestrili nedeljsko dopoldne.

V več krajih po Sloveniji so pevke in pevci mimoidočim za nekaj minut popestrili nedeljsko dopoldne. V Postojni so zapeli na Titovem trgu. »Znaš ali ne znaš, poješ z dušo in s srcem,« je ob tem povedala **Jerneja Sojer Smerdu**, ko je poprijela za mikrofona. **Nina Vanita Hočevar** je pomagala pri hitri koordinaciji spontanega petja in dejala, da niso prišli le Postojnčani. Med drugim so sodelovali še »pevski zbor društva upokoencev Burja in pevska skupina Brkincik«.

To je dežela vseh nas, mi smo njeni ljudje, pravi priljubljena pesem. Morda pa je po tridesetih letih spet napočil čas, ko so dovoljene sanje. »Da gremo malo ven iz te more, da se povezujemo iz ljubezni,« še pravi Hočevarjeva. Zakaj tega ne bi storili kar s pesmijo? Skupine ljudi so po državi znova zapele ob pomladanskem enakonočju.

Besedilo: Jaka Zalar; fotografija: Mateja Premrl.

Razstava Pogledi in razgledi Marice Batis

V Knjižnici Bena Zupančiča Postojna razstavlja v marcu svoje fotografije z naslovom *Pogledi in razgledi* Postojnčanka Marica Batis. Razstava je nastala na pobudo in v organizaciji postojnske območne izpostave JSKD. Izbor fotografij sta prispevala Silva Bajc, vodja izpostave, in fotograf Simon Avsec; nikakor pa nista imela lahkega dela.

Prebijati sta se morala namreč skozi stotine in stotine odličnih fotografij, ki jih Batisova vsakodnevno objavlja tudi na družbenem omrežju Facebook. Razstavo bi v prihodnje radi postavili na ogled še v Pivki in Maričini rodni Košani.

Fotografiranje je njena velika ljubezen, ki se ji ljubiteljsko posveča že več kot tri desetletja. Spominja se, da je svoj prvi fotoaparatus dobila pri dvajsetih. V svoj objektiv je ujela na stotine motivov in prizorov; sledi jim vsakodnevno in jih odkriva na novo. Na vseh poteh jo zvesto spremlja psička Aja. Fotografije, med drugim tudi s tematiko Moja Postojna v cvetju (ta je nekakšna prepoznavna rdeča nit), lahko spremljamo na

njenem Facebook profilu že več kot desetletje. Tako smo pred leti videli njeno prvo razstavo na temo rož v postojnskem kulturnem domu.

Marica Batis je v mnogoštevilnih slikovnih sporočilih in zapisih obenem svojevrstna dokumentaristka. V svoji čuteči in pozitivni naravnosti do življenja se zaveda, da je sprejemanje resničnega sveta mogoče posredovati vedno drugače, predvsem pa z osebno noto, naklonjenostjo in s talentom. To se v njenem obsežnem fotografskem delu vsekakor odraža. Pravi, da hodi okrog z odprtimi očmi in srcem. Kolikokrat nas spomni, da smo doma v prelepi pokrajini. Posreduje nam zgodbe iz dediščine naših prednikov, podeže-

»Hodiš in hodiš in hodiš ... in vsakokrat najdeš kaj novega ... stare hiše, živali, rože, drevesa. Fotografiram, kar pač vidim, a najlepše je doma,« pravi Marica Batis.

lja in mesta; pripoveduje o krajih in ljudeh včerajšnjega in današnjega dne. Brez kančka lastne samohvale nas nagovori s svojo odkritosrčnostjo in z željo videti, doživeti, občutiti in prepoznati svet, ki ga boža toliko spominov.

S fotoaparatom se rada odpravi tudi izven Postojne, na Pivško in rodno Košansko, včasih še dlje po celi Sloveniji. Naravnost impresivne so tudi številne vedute in panorame z višine bližnjih gričev, po drugi stra-

ni pa rada posveča veliko pozornosti zanimivim detajlom. Vedno znova se rada vrača domov in išče nove in nove motive ali pa tiste – že velikokrat videne, spet predstavi drugače. Na vsaki fotografiji želi poudariti nekaj, kar pritegne oko s svojo lepoto ali nenavadnostjo. V svoj objektiv zna tenkočutno in sporočilno zaobjeti življenjski krog spreminjanja narave.

Besedilo: Polona Škodič; fotografija: Klemen Premrl.

Dober odziv na natečaj Karantena in jaz

Likovni in fotografski natečaj *Karantena in jaz* je zaključen. Pripravila sta ga Mladinski center Postojna in Društvo prijateljev mladine občin Postojna in Pivka. Z odzivom so zadovoljni – tako organizatorja kot žirija, saj so prejeli kar 107 del. Udeleženci so v svojih stvaritvah prikazali svoje doživljanje karantene in občutenje med epidemijo. Zmagovalcem so pripravili lepe nagrade za ustvarjanje, obeta pa se tudi razstava nagrajenih del.

Likovne stvaritve je poslalo kar 66 otrok mlajših od 15 let, 16 udeležencev starejših od 15 let pa je sodelovalo z 41 fotografijami. »Glede na univerzalnost izkušnje teh časov smo zadovoljni s tem, da je krog udeležencev precej presegel meje naše občine,« je povedala Nuša Strle iz Mladinskega centra Postojna. Epidemiološki ukrepi so sicer povzročali nekaj težav pri oddaji del, zato so natečaj lani decembra še podaljšali. Zaključek natečaja »o doživljanju karantene se je skoraj prekrizal s prehodom v oranžno

fazo oz. z delnim sproščanjem vladnih ukrepov,« kar pa je delo ocenjevalnih komisij le olajšalo.

Žirija, ki je ocenjevala prejeta likovna dela, so sestavljali: oblikoval-

Prvonožena dela v treh kategorijah (od leve proti desni) – Arneja Primca, Larsa Veenvlieta in Lucije Meglič.

ka vidnih sporočil Barbara Kogoj, študentka likovne pedagogike Živa Simšič, kuratorka v Hiši kulture v Pivki Mojca Grmek, predstavnica MCP-ja Nika Rudolf in župan Občine Postojna Igor Marentič. Podelili so šest nagrad. V kategoriji do 10 let je prvo mesto prejel **Arne Primc, Hočevar**. Med starejšimi se je najbolje odrezal **Lars Veenvliet**, 2. in 3. mesto sta osvojila **Neža Meglič in Ažbe Polšak**. Žirija je še dodatno izpostavila **Maksa Barukčiča** – »zaradi tehnične izvedbe«.

Žirijo fotografskega dela natečaja so sestavljali fotograf Marko Mu-

rovec iz Foto ateljeja Postojna, fotografinja Tea Nagode iz FluffyPixels Studia, fotograf in oblikovalec vidnih sporočil Tomaž Penko, Nuša Strle kot predstavnik Mladinskega centra Postojna, pridružil se je tudi župan Igor Marentič. Prvo nagrado so podelili **Luciji Meglič**, preostali dve pa **Vesni Jug** in **Tomažu Lenarčiču**. Še pred koncem šolskega leta se obeta tudi razstava, če jo bodo zdravstvene razmere dopuščale. Sicer bo postavljena v sklopu poletnega festivala Zmaj 'ma mlade.

Jaka Zalar

Nova priložnost za ogled razstave del Amadee Ris

Društvo HNUM je v sodelovanju s Podjetniškim inkubatorjem Perspektiva 10. marca ponovno, žal v ožjem družinskem krogu, odprlo razstavo naj-novejših del mlade postojnske slikarke Amadee Ris.

Zaradi razglasitve epidemije je bila lani postavljena razstava po enem tednu žal prisiljena zapreti vrata za obiskovalce. Amadea je med tem časom svoja prvotno razstavljenata platna nadgradila, postavitev obogatila z novimi deli in jo naslovila **Mysticaris**. Navdihujejo jo mitske, arhetipske in simbolne vsebine. Raznovrstne abstraktne, domišljije polne kreacije pritegnejo s svojo poudarjeno barvno intenzivnostjo in brezmejno, na trenutke brezskrbno igrivostjo. Razstavo si lahko ogledate do 10. aprila, in sicer vsak delovni dan med 8. in 16. uro v Podjetniškem inkubatorju Perspektiva v Velikem Otoku 44 b. Vabljeni na ogled v živo, ob spoštovanju ukrepov NIJZ.

Amadea Ris vabi na ogled razstave **Mysticaris**.

Besedilo: Marino Samsa; fotografija: arhiv A. Ris.

ZANIMIVOSTI

Projekt »Lokomotiva« vse bližje epilogu

Enajstega marca smo na restavriranje v Ljubljano pospremili najstarejšo lokomotivo, ki je še nekaj desetletij nazaj popeljala na ogled Postojnske jame številne obiskovalce z vseh koncev sveta. Bencinska lokomotiva *Montania 803* je začela obratovati leta 1924, v začetku leta 1959 pa jo je Notranjskemu muzeju podarila takratna uprava Postojnske jame. A zgodovina jamske železnice v Postojnski jami ima še daljšo brado. Prihodnje leto bo preteklo 150 let od postavitve prvih tračnic v jami.

Miroslav Vilhar je že leta 1852 zapisal: »Res! Jame enake na svetu je ni, nje slava čez goro in morje doni!« Za udobnejši in manj naporen obisk Postojnske jame so pri takratni jamski upravi poskrbeli leta 1872. Tega leta so po jami položili prve tire, obiskovalce pa so za ustrezno plačilo na posebnih ročnih vozičkih, t. i. *Faetonih*, potiskali po tirnicah jamski vodniki. Repliko *Faetona* si obiskovalci muzeja lahko ogledajo na stalni razstavi.

Po letu 1900 je zanimanje za obisk Postojnske jame skokovito narastlo. Leta 1901 je jama prvič obiskalo več kot 10.000 obiskovalcev, tik pred izbruhom I. svetovne vojne (leta 1913) pa si jo je ogledalo že 40.971 obiskovalcev. Takratna uprava je skušala izboljšati in »lajšati promet« po jami, hkrati pa je, upoštevajoč želje in potrebe obiskovalcev, želela poskrbeti tudi za njihovo večje udobje. A čas »male ročne železnice« je potekel, saj ni več ustrezala potrebam sodobnega obiskovalca. Pri Postojnski jami so se odločili za temeljito spre-

membo. Že med I. svetovno vojno so pripravili načrte za vpeljavo modernejših, motorne vleke. Takrat so tudi naročili lokomotivo *Montania*, št. 803, a so vojne razmere uresničitev načrtov nekoliko upočasnile. Prve poizkusne vožnje z lokomotivo so opravili med aprilom in junijem 1924. Eden prvih odličnejših gostov, ki si je jama ogledal junija 1924 in se peljal z vlakom od vhoda do Plesne dvorane, je bil maharadža iz Dhalampurja z ženo. Redni »železniški promet« z omenjeno lokomotivo je po jami stekel 2. avgusta 1924. Uprava jame je z železnico dosegla velik uspeh, a so kljub temu le težko sledili številu obiskovalcev, ki so si jama želeli ogledati tudi z vlakom. V naslednjih dveh letih so zato jamski vozni park povečali še za dve bencinski lokomotivi. Od leta 1926 so tako lahko tri vlakovne kompozicije s skupaj 31 vagončki popeljale obiskovalce v jama osemkrat.

Aprila 1957 so pri Postojnski jami staro, takrat že dotrajano lokomoti-

Dobre tri tone težko in 3,15 metra dolgo lokomotivo skrbno nalagajo na tovornjak.

vo (moteč ni bil le hrup, ki ga je povzročala, temveč so bili tudi izpušni plini in posledično smrad), zamenjali z novima, akumulatorskima. V naslednjih letih sta v zaslužni »pokoj« postopoma odšli tudi ostali dve bencinski lokomotivi.

Leta 1959 je uprava Postojnske jame Notranjskemu muzeju podarila najstarejšo bencinsko jamsko lokomotivo, t. i. *Montania 803*. Sprva je bila na ogled v avli postojnskega Inštituta za raziskovanje krasa, po selitvi muzeja pa je svoj prostor našla v depoju. Številni obiskovalci so se z lokomotivo, ki nosi akcesijsko številko 3238, popeljali na ogled jame med letoma 1924 in 1957.

V naslednjih letih bo jamska vleka (najprej ročna, kasneje še bencinska) praznovala okrogli obletnici. Notranjski muzej želi dragoceno

lokomotivo predstaviti javnosti. Če morda že ni najstarejša, je vsekakor med najstarejšimi tako dobro (skoraj popolno) ohranjenimi na svetu. V ta namen je treba lokomotivo temeljito in pazljivo restavrirati. Že v letu 2020 je za to muzej angažiral **dr. Tadeja Brateta**, priznanega strokovnjaka na področju skrbi, ohranjanja in restavriranja tehniške dediščine, še posebej na področju vozil na tirnicah. Dr. Brate bo usmerjal in vodil restavriranje dragocenega eksponata. Sredstva za obnovo sta muzeju namenila Ministrstvo za kulturo RS in ustanoviteljica Občina Postojna. Po zaključeni obnovi namerava muzej lokomotivo ob eni od že omenjenih obletnic ustrezno predstaviti v že načrtovanih zunanjih muzejskih depojih.

Besedilo: Alenka Čuk; fotografija: Peter Križman.

BALINANJE

Nekatera tekmovanja v različnih športnih panogah se ali se bodo (košarka) kljub pandemiji nadaljevala tudi v občini Postojna. Ekipi Kegljaški klub Proteus in balinarski BK Postojna nastopata v naši najkakovostnejši ligi oziroma v ekipnem državnem prvenstvu. Medtem ko Kegljaška zveza Slovenije še ni dokončno potrdila začetka oziroma nadaljevanja tekmovanja, je osrednja balinarska zveza že pripravila predlog načina tekmovanja v Super ligi za sezono 2020/21.

Upoštevanje predlogov klubov in epidemiološke razmere je bila TK mnenja, da se ligaško tekmovanje na najvišjem nivoju začne in prilagodi, torej skrajša. Potekalo bo v dveh skupinah po pet klubov; po rednem delu se bo igralo tako za prvaka kot za izpad iz lige. Najboljši postojnski balinarski kolektiv bo tako nastopal v skupini A (na podlagi vrstnega reda v minuli sezoni): Trata (Škofja Loka), Skala (Sežana), Krim (Ljubljana), Velenje Premogovnik in BK Postojna. Nekateri balinarji se na skorajšnji začetek, predviden za zadnje dni marca, pripravljajo že nekaj časa. Vadba poteka tako na zunanjih igriščih kot v balinarskih dvoranah in ob upoštevanju priporočil NIJZ za preprečevanje okužb z virusom covid-19.

Brane Fatur

NOGOMET

Ena redkih postojnskih športnih ekip, ki redno vadi in igra prvenstvene tekme, je malo-nogometna ekipa Svet savn MNK Proteus Postojna. Natanko po 140 dnevih nenadejnega premora so odigrali prve dni marca v Športni dvorani ŠC v Postojni zaostalo tekmo 6. kroga v 2. slovenski futsal ligi – sezona 2020/21.

Proti ekipi KMN Miklavž so oslabiljeni visoko klonili 1 : 10 (1 : 4). Tudi v 7. krogu so igrali doma, seveda brez prisotnosti gledalcev in ob upoštevanju strogih zdravstvenih ukrepov. ŠD Extrem Sodražica je bil boljši, in zmagal 10 : 5 (2 : 0); pri Postojnčanih se je s 4 goli odlikoval **Denis Žvab**. V naslednjem krogu gostujejo va-

rovanci **trenerja Zorana Nunića** v Ljutomeru, v torek, 30. marca, pa doma gostijo KMN Benedikt Slovenske gorice. Novinci v ligi so trenutno z eno osvojen točko prav na začetju šestih ekip.

Tretjeligaš FC Postojna, ki nastopa v 3. SNL – zahod (trenutno zaseda 4. mesto) pa še vedno nogometno miruje. Tekmovanje je bilo po 17. oktobru lani prekinjeno, nadaljevanja pa še ni na vidiku. Iz kluba so sporočili, da bodo aktivni tudi oni pri obletnici 100 let nogometa v Postojni. Načrtujejo, da bi v Športnem parku mesta pod Sovičem (če bodo zdravstvene razmere dopuščale) gostoval ugleden nasprotnik – Olimpija Ljubljana, morebitni letošnji državni prvak.

Mlada postojnska nogometaša – oba vratarja, 20-letni **Alen Jurca** in mlajši **Žan Pranjić** – sta v tem času vendarle še kako aktivna. Z ekipo Jadrana Dekani, ki nastopa v 2. SNL, se že nekaj časa pripravljata za nadaljevanje prvenstva (konec marca). To se bo zaključilo po prilagojenem sistemu liga za prvaka in obstanek.

Brane Fatur

ŠAH

Članica ŠK Postojna Ivana Hreščak je že tretjič zapored (letos od 7. do 13. marca) uspešno nastopila na močnem že 21. tradicionalnem mednarodnem ženskem šahovskem turnirju Cvijet Mediterana na Reki.

Leta 2019 je pripravila prvovrstno presenečenje in turnir osvojila, lani je bila četrta in tudi letos med desetimi šahistkami iz petih držav (Hrvaške, Italije, Srbije, Bolgarije in Slovenije) uvrščena na četrto mesto. V močni konkurenci je postala zmagovalka najboljše slovenske igralka Laura Unuk – v 9. krogu je zbrala 7,5 točke. Uspeh je dodala še Postojnčanka, saj je osvojila 4,5 točke. Ivana (tudi najboljša športnica Postojne izpred dveh let) je imela šele sedmi šahovski ratig med nastopajočimi (2201 WIM točk), zato je njen dosežek v Šahovskem domu na reški Brajdi lep mednarodni uspeh.

Brane Fatur

Smučarji SK Markin na treningu.

SMUČANJE

Letošnja zima je v marsičem posebna, saj so nam epidemiološke razmere in z njimi povezane omejitve prekrizale mnogo načrtov. Kot v posmeh vsem smučarjem pa je postregla še z debelo snežno odejo. Letošnja sezona bo minila brez tekmovanj za Pokal Notranjsko-primorske regije in Primorski pokal, a je pomembno, da so smučarji ohranili stik s snegom.

V začetku zime smo priložnosti za zimske radosti iskali na okoliških gričih, na Kaliču so se posamezniki celo s smučkami spuščali po zasne-

ženih pobočjih. Marsikdo se je tudi spomnil, kakšen privilegij smo imeli Postojnčani v letih, ko je smučišče še obratovalo in smo bili v pol ure po odhodu od doma že na smučkah.

V drugi polovici februarja so se epidemiološke razmere toliko izboljšale, da smo se lahko podali na smučišča in bomo ob koncu zime lahko prešteli nekaj dni smučarskih treningov. Večinoma so to treningi tehnike, nekaj voženj pa so smučarji opravili tudi med slalomskimi in veleslalomskimi količki.

Besedilo: Barbara Žitko; fotografija: arhiv SK Markin.

Trije natečaji za Naj prostovoljce

Občina Postojna je dne 18. 3. 2021 na svoji spletni strani objavila tri javne natečaje. Z njimi vabi posameznike, neformalne skupine, društva, zavode ter druge javne ali zasebne institucije, da predlagajo posameznice in posameznike ali skupino posameznikov, ki so v letu 2020 z osebnim prizadevanjem in s prostovoljskim delom nesebično prispevali h kvalitetnejšemu življenju občank in občanov Občine Postojna, in sicer:

- Javni natečaj »Naj mladi prostovoljec Občine Postojna za leto 2020«
- Javni natečaj »Naj mlada prostovoljka Občine Postojna za leto 2020«
- Javni natečaj »Naj skupina mladih prostovoljcev Občine Postojna za leto 2020«.

- Rok za prijavo na natečaje je 23. april 2021.
- Pogoji za sodelovanje v javnih natečajih so opredeljeni v besedilu vsakega posameznega natečaja.
- Prijavo je treba oddati na prijavnica, ki si jih lahko zainteresirani prijavitelji natisnejo s spletne strani Občine Postojna ali zanje zaprosijo spodaj navedeno kontaktno osebo.
- Dodatne informacije so na voljo v času uradnih ur na tel. št. 05/728-07-23 ali na e-naslovu martina.ivanovic@postojna.si

Pričetek obnove Ravbarjevega stolpa

V februarju je Občina Postojna v okviru projekta »Izboljšanje stanja naravovarstveno najpomembnejših delov travnišč in barjanskih površin na Cerkniskem jezeru in Planinskem polju – KRAS.RE.VITA« podpisala gradbeno pogodbo za rekonstrukcijo Ravbarjevega stolpa v Planini, v vrednosti 576.245,97 evrov z izbranim izvajalcem – SGP ZIDGRAD IDRIJA d. d. iz Idrije.

Predvideni so rekonstrukcijski posegi kletne, pritlične in nadstropne etaže ter ureditev dostopa do stolpa za potrebe vzpostavitve interpretacijsko izobraževalnega središča.

Obnovitvena dela so se pričela 17. marca 2021. Ob tem vse občane zaprašamo za potrpežljivost in razumevanje ob morebitnih

motnjah – delnih zaporah javnih poti. Nadzor nad izvedbo del bo vršilo podjetje Arhi - Studio Krapež d.o.o.. Rok za izvedbo del je do 30. novembra letos.

Fotografija: Denis Komen

Urejen del sprehajalne poti na Soviču

V sklopu projekta Grevislin je bil pred kratkim urejen del sprehajalne poti na Soviču v skupni dolžini 600 metrov. Pri projektu Občina Postojna sodeluje s Srednjo gozdarsko in lesarsko šolo, ki bo pomagala pri označitvi 28 dreves, postavitvi informacijskih tabel in izdelavi igral.

V sklopu projekta je predvidena označitev in ureditev Gozdne učne poti: spoznavanje dre-

vesnih vrst na Soviču in spoznavanje živali, ki domujejo na hribu ali ga zgolj obiskujejo. Dvema informacijskima tablama, ki opisujeta živalstvo in vegetacijo, se bodo pridružile še ostale, učenci in mentorji iz SGLŠ PA bodo izdelali še dodatna didaktična igrala, ki bodo ob poti razveseljevala najmlajše.

15 tisoč evrov za ureditev brezplačnega brezžičnega omrežja

Občina Postojna je bila pred dobrim letom dni uspešna pri prijavi na drugem javnem razpisu Evropske komisije v okviru pobude WiFi4EU, ki spodbuja prost dostop do brezžičnega omrežja v javnih prostorih - parkih, trgih, knjižnicah, zdravstvenih domovih, muzejih in ostalih javnih zgradbah v občinah po vsej Evropi.

S prijavo na razpis je Občina pridobila bon v višini 15 tisoč evrov, s pridobljenimi sredstvi pa je v začetku marca nadgradila in izboljšala prost dostop do interneta v središču Postojne in drugih javnih lokacijah, kjer se prebivalci največ zadržujejo. Skupaj je bilo postavljenih 14 notranjih in zunanjih anten.

Moja občina – drugi del in priprave na leti 2022-2023

Vstopili smo v drugi del izvedbe participatornega proračuna Občine Postojna – Moja občina. Del projektov je bil izveden že v lanskem letu, nekaj jih je iz leta 2020 v letošnje le to prestavila epidemija, preostanek pa še čaka na izvedbo.

Projekti, ki so bili in še bodo izvedeni, so bili plod idej naših občanov. Ideje/predlogi so bili z njihove strani finančno ovrednoteni in usklajeni z občinskimi strokovnimi sodelavci. In nenazadnje, projekte so na volitvah podprli njihovi so-meščani in sovaščani. Več glasov za posamezen projekt je pomenilo več možnosti za njegovo izvedbo. Po družbenih omrežjih je bilo moč prebirati različne polemike o tem, zakaj je določen projekt dobil možnost izvedbe, zakaj je bila zanj predvidena določena količina sredstev in podobne nejasnosti.

Predlogi za projekte so se zbirali dober mesec dni. Podal jih je lahko vsakdo in če je imel projekt kakršnokoli možnost izvedbe, je bil dan na glasovanje. Vsak občan ima svoje potrebe in vsak ima o posameznem projektu svoje mnenje. Kar se nekemu zdi nekoristno in nesmiselno, je za drugega bistvenega pomena in prav je, da to spoštujemo. Bistvo participatornega proračuna je, da je del proračunskih sredstev razdeljen tako, kot si želijo in predlagajo občani sami. In na ta način je potekala izvedba projektov tudi v občini Postojna.

Letos nas tako ponovno čaka zbiranje predlogov in samo glasovanje za izvedbo participatornega proračuna v letih 2022 in 2023. Predvidoma

bo izbiranje predlogov potekalo zgodaj jeseni, samo glasovanje pa konec oktobra oziroma začetek novembra. Predlagamo, da razmislite, kaj v vaši ožji skupnosti najbolj pogrešate, se pogovorite s sosedi in predstavniki krajevnih skupnosti in skupaj dodelate par projektov, ki bi jih po va-

šem mnenju lahko izvedli v finančnem okvirju med dva in osem tisoč evri. Dogovor med posamezniki in dobra promocija vašega predloga bodo zagotovo pripomogli, da bo ta konec leta izglasovan in nato uvrščen v proračun občine v prihodnjih dveh letih.

Projekti, ki so bili izvedeni v letu 2020

- **POSTOJSKA** - Postavitev hišk za prostoživeče mačke (zaradi epidemije je bil dokončan v letu 2021), Sklenjena kolesarska pot po gozdnih poteh okoli Soviča
- **STARA VAS** - Razširitev vaške ceste v Stari vasi (zaradi epidemije bo dokončan v letu 2021)
- **ZAGON** - Osvetlitev športnega in otroškega igrišča v Zagonu
- **GORIČE** - Obnovitev Napoleonovega mostu na pešpoti (zaradi epidemije bo dokončan v letu 2021)
- **HRAŠČE** - Prenova »jurčka« pri balinišču
- **VELIKA BRDA** - Obnova dveh vodnjakov v vasi Velika Brda
- **KOČE** - Postavitev spominskega obeležja Davorinu Boletu v Kočah
- **OREHEK** - Nakup sedežne kosilnice za strme terene za košnjo javnih površin v KS Orehek
- **RAKITNIK** - Ureditev pešpoti in kolesarske steze Rakitnik - Stara vas
- **GORENJE** - Ureditev podpornega zidu v Gorenjah
- **PLANINA** - Sanacija prostorov v Kulturnem domu Miroslava Vilharja Planina
- **STUDENO** - Rušitev stare mrliške vežice v Studenem

Pregled projektov, ki bodo dočakali izvedbo v letu 2021

- **POSTOJSKA** - Miroljubni shod za zaščito narave in pitne vode (zaradi epidemije bo v celoti izveden v letu 2021), Postavitev ležečih policajev v naselju Zeleni biser, Drevesa za prihodnost, Orodja za ulično vadbo
- **VELIKI OTOK** - Ureditev javnih stranišč v Velikem Otoku
- **SLAVINJE** - Postavitev info table, klopce in koša za smeti na Slavinjah
- **ŠMIHEL POD NANOSOM** - Obnova starega napajalnega korita v Šmihelu pod Nanosom, Nakup in postavitev vrtnih ute na balinišču
- **HRAŠČE** - Prenova »jurčka« pri balinišču
- **GROBIŠČE** - Ureditev makadamske gozdne - kolesarske poti Grobišče
- **PRESTRANEK** - Ureditev pešpoti in kolesarske steze Prestranek - Selce, Ureditev in obnovev košarkarskega igrišča pri osnovni šoli v Prestranku
- **BELSKO** - MTB Erazem - stalna označitev in urejanje poti, Postavitev ograje okrog otroškega igrišča Belsko
- **STUDENO** - Rušitev stare mrliške vežice v Studenem, Ureditev vodnega zajetja Kotanja v naselju Studeno
- **RAKITNIK** - Ohranitev tradicionalnega dogodka »Koledovanje« v KS Štivan (zaradi epidemije bo izveden v letu 2021)

NMP Postojna in Covid mobilna enota z novo zaščitno opremo

Občina Postojna je prisluhnila potrebam postojnskih zdravstvenih delavcev. Osebe Nujne medicinske pomoči Postojna in mobilne Covid enote je tako pridobilo 18 novih zaščitnih jaken.

"Zavedamo se, da so prvi posredovalci v kriznih razmerah tisti, ki si zaslužijo res dobro opremo. Veseli nas, da lahko kot Občina pri tem vsaj malo pomagamo," pravi **župan Igor Marentič**. Da je kakršnakoli pomoč pri nabavi nove zaščitne opreme več kot dobrodošla, se strinjajo tudi **zaposleni v NMP in Covid mobilni enoti** in se ob tem zahvaljujejo županu in Občini Postojna.

Dnevni center Šent išče prijatelje!

Če prišel boš k nam na Šent,
izginil vsak tvoj bo šment,
nič več ne boš osamljen
ali celo pozabljen.

Pridi v našo družbo in
dobil boš super »službo«.
Naši šefi so kul osebe,
polno znanja in idej,
z njimi lahko se meniš marsikej.

Morda pa prideš do ideje
kaj v življenju ti ne šteje.

Videl boš kako bo fajn,
Ko z dobro voljo ustvarimo si plan.

Nadenimo si maske,
stopimo meter stran,
da ostane zdrav nam vsak dan.
Sodelujemo in tekmujemo,
izdelujemo in pišemo,
tako nastanejo lepe stvari,
ki jih nikjer na svetu ni.

Pridi in prepričaj se še sam,
da res uporaben je naš program.

DODATNE INFORMACIJE: DC ŠENT, Tržaška cesta 34a,
6230 Postojna, med 9.00 in 15.00, tel.: **05 / 721 – 4771**,
e-pošta: **dorotea.zigon@sent.si**

PRIMOKIZ - celostna podpora družinam z otroki do sedmega leta starosti

Občina Postojna se je v letu 2020 priključila iniciativi PRIMOKIZ. Gre za projekt oz. celostno podporo družinam z otroki do sedmega leta starosti in stremi h krepitvi celostnega naslavljanja potreb družin z mlajšimi otroki preko vzpostavljanja strategije »Družinam z mlajšimi otroki prijazna občina«.

Preko pripravljene strategije bo občina promovirala kvaliteten celostni razvoj predšolskih otrok, posledično pa bo poskušala izboljšati kvaliteto bivanja za družine z mlajšimi otroki in na splošno višati standard bivanja v občini.

Cilj je spodbuditi sodelovanje med predstavniki občine in dru-

gimi predstavniki organizacij, ki delujejo na področju dela z otroki in njihovimi družinami tako na lokalni kot nacionalni ravni.

Z namenom pridobitve koristnih informacij o stanju v občini, vas vljudno prosimo, da izpolnite anketo, ki jo najdete na spletni strani Občine Postojna.

Občina Postojna je dne 10.3.2021 na svoji spletni strani objavila

Javni razpis za zbiranje predlogov za sofinanciranje obnove in vzdrževanja spomenikov in objektov kulturne dediščine v občini Postojna v letu 2021.

- Rok za prijavo na razpis je **7. april 2021**.
- Prijavo je potrebno oddati na obrazcih razpisne dokumentacije, ki si jo lahko zainteresirani prijavitelji natisnejo s spletne strani Občine Postojna ali pa jo prevzamejo v sprejemno-informacijski pisarni Občine Postojna.
- Dodatne informacije so na voljo v času uradnih ur na tel. št.: 05/728-07-23 ali na e-naslovu: martina.ivanovic@postojna.si

Očistimo Postojno 2021

Lanska čistilna akcija je zaradi epidemije odpadla, zaprtje gostiln in prepovedi druženja pa so povzročili negativne učinke, ki se odražajo v nasmetenosti našega okolja in narave.

V kolikor bodo epidemiološke razmere dopuščale, bomo skušali aprila izpeljati tradicionalno čistilno akcijo Očistimo Postojno 2021.

Vse občanke in občane, krajevne skupnosti, tabornike, skavte, članke društev in druge prostovoljce lepo vabimo, da se čiščenju pridružijo v **soboto, 17. aprila 2021**.

Akcija bo tokrat morala biti prilagojena vsem omejitvam in ukrepom povezanih z bojem proti ko-

ronavirusu, zato druženje večjega števila ljudi in pikniki ob koncu akcije ne bodo izvedljivi. O poteku in izvedljivosti akcije bomo sproti obveščali na spletni strani Občine Postojna.

Vsekakor pa pozivamo vse, ki se odpravljate v naravo, da včasih s seboj vzamete vrečko in rokavice, poberete smeti ob vaši poti in tako združite prijetno s koristnim. Prav je, da naravi pomagamo zadihati, da skupaj mimo vstopimo v pomlad.

OBČINA POSTOJNA

AKCIJA ZBIranJA NEVARNIH ODPADKOV

SOBOTA, 3. APRIL 2021

Ura	Lokacija
8.00 - 8.45	PLANINA – pri gostilni Demšar
9.15 - 11.00	POSTOJNA – Titova cesta, pod pokopališčem
11.30 - 12.15	BELSKO – pri kozolcu Toplar
12.45 - 13.30	HRENOVICE – na križišču za Faro (50 m naprej)
14.00 - 14.45	HRUŠEVJE – pri gostilni Pri Mileni
14.15 - 15.00	PRESTRANEK – Ul. Padlih borcev, pri eko. otoku

V OKVIRU AKCIJE LAHKO ODDATE NASLEDNJE NEVARNE ODPADKE:

Barve in lake
Lepila in črnila
Baterije
Akumulatorje
Motorna olja
Jedilna olja
Fluorescentne cevi
Čistila

Kozmetiko
Spreje
Zdravila
Kislina in alkalije
Pesticide
Topila
Fotokemikalije
Onesnaženo embalažo

PRI ODDAJI ODPADKOV UPOŠTEVAJTE VARNOSTNO RAZDALJO
PRIPOROČLJIVA JE NOŠNJA SAMOZAŠČITNIH SREDSTEV (MASKA, ROKAVICE)

Več o nevarnih odpadkih in pravilnem shranjevanju ter oddaji si preberite na:

<https://www.publikus.si/gospodinjstvo/locevanje/nevarni-odpadki>

PUBLIKUS d.o.o.; Operativni center Postojna; Jeršice 3, 6230 Postojna
T: 05 720 49 62; E: oc.postojna@publikus.si

topdom

mfm intarzija **30**
let

*Vse za gradnjo,
dom in vrt.*

*Prava izbira
za keramiko
in opremo kopalnice.*

Z vami že 30 let!

GRADBENI CENTER

MFM INTARZIJA • PRESTRANEK

www.mfm-intarzija.si

POROČILO O SKLADNOSTI PITNE VODE V LETU 2020 ZA VODOVODNA SISTEMA POSTOJNA-PIVKA IN SUHORJE

v upravljanju javnega podjetja KOVOD Postojna, vodovod,
kanalizacija, d. o. o., Postojna)

Poročilo je pripravljeno v skladu s Pravilnikom o pitni vodi (Ur. l. 19/04, 35/04, 26/06, 92/06, 25/09, 74/15 in 51/17 – v nadaljevanju pravilnikom), ki v 34. členu določa, da mora upravljavec vodovodnega sistema najmanj enkrat letno obvestiti uporabnike o skladnosti pitne vode, ugotovljene v okviru notranjega nadzora.

Poročilo zajema dva vodovodna sistema, ki sta v upravljanju podjetja KOVOD Postojna, d. o. o.:

- **1. Vodovodni sistem Postojna - Pivka** z oskrbovalnim območjem: Osrednji del (Vodarna Malni s postopki obdelave pitne vode: koagulacija, sedimentacija, ultrafiltracija (UF), UV dezinfekcija in dezinfekcija s plinskim klorom. Vodarna Korotan s postopki obdelave pitne vode: ultrafiltracija (UF) in dezinfekcija Natrijev hipoklorit) in Oskrbovalnim območjem Strane – Hruševje – Šmihel (Vodarna Korotan, Rezervoar Strane brez obdelave pitne vode in dezinfekcijo Natrijev hipoklorit ter Črpališče Šmihel pod Nanosom brez obdelave pitne vode in dezinfekcija s plinskim klorom),
- **2. Vodovodni sistem Suhorje** (oskrbovalno območje Suhorje – vodni vir iz vodovodnega sistema Ilirska Bistrica).
- **Tabela 1: Število uporabnikov in distribucija pitne vode (m³) za leto 2020 po oskrbovalnih območjih**

Ime oskrbovalnega območja	Število uporabnikov	Distribucija pitne vode (m ³ /leto)
Osrednji del	19.969	2.146.694
Strane–Hruševje–Šmihel	1.746	465.044
Suhorje	64	2.929
SKUPAJ	21.779	2.614.667

Nadzor nad zdravstveno ustreznostjo pitne vode se izvaja z notranjim nadzorom pitne vode skladno z 10. členom pravilnika in državnim monitoringom pitne vode.

Državni monitoring opravlja Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano (v nadaljevanju: NLZOH) in je vzpostavljen na podlagi zahtev pravilnika in karakteristik vodnih virov.

Notranji nadzor se izvaja interno, znotraj službe za zdravstveni nadzor in analize podjetja Kovod Postojna d.o.o., in pogodbeno z NLZOH.

Nadzor je vzpostavljen na osnovah HACCP sistema. Omogoča prepoznavanje mikrobioloških, kemičnih in fizikalnih agensov, ki lahko predstavljajo potencialno nevarnost za zdravje ljudi.

■ **Tabela 2: Državni monitoring pitne vode za leto 2020 po oskrbovalnih območjih**

Ime oskrbovalnega območja	(N) vseh vzorcev	(N) rednih vzorcev	(N) občasnih vzorcev	(N) neskladnih vzorcev
Osrednji del	26	23	3	5
Strane–Hruševje–Šmihel	4	3	1	0
Suhorje	2	2	0	0
SKUPAJ	32	28	4	5

Legenda: (N): število vzorcev; **Redni preskus:** pH vrednost, Električna prevodnost pri 20 °C, Preostali prosti klor, Vonj, Barva, Motnost, Amonij, Koliiformne bakterije, *Escherichia coli*, *Enterokoki*, *Clostridium perfringens* (vključno s spori), Število kolonij pri 22°C in 37°C; **Občasni preskus:** Priloga 1, del B, Pravilnika o pitni vodi.

Obrazložitev tabele 2: V okviru državnega monitoringa pitne vode je bilo na vodovodnem sistemu Postojna – Pivka neskladje ugotovljeno v naseljih Predjama, Šilentabor in Buje. Vzrok za neskladnost je zastajanje in segrevanje vode v javnem vodovodnem omrežju.

Interni notranji nadzor pitne vode je v letu 2020 zajemal nadzor surove vode, pitne vode po pripravi in pitne vode na pipi pri uporabniku. Surovo vodo se je preverjalo na vodnih virih Malni, Korotan, Šmihel pod Nanosom in Strane. Rezultati vzorčenj so potrdili, da je Surova voda iz zajetja Malni in Korotan mikrobiološko stalno obremenjena. V vodi so bile vedno prisotne bakterije fekalnega onesnaženja *Escherichia coli*, enterokoki kot tudi koliiformne bakterije, število kolonij pri 22°C in 37°C ter *Clostridium perfringens* (vključno s spori). Surova voda vodnih virov Črpališče Šmihel pod Nanosom in Strane je bila v večini mesecev mikrobiološko kot tudi fizikalno-kemijsko neobremenjena. V jesensko-zimskem času so bile ugotovljene prve mikrobiološke neskladnosti.

■ **Tabela 3: Notranji nadzor pitne vode za leto 2020 po pripravi za posamezno oskrbovalno območje**

Ime oskrbovalnega območja		(N) vseh vzorcev	(N) občasna MB	(N) neskladni občasna MBs	(N) paraziti	(N) neskladni paraziti	(N) redna KEM	(N) neskladni redna KEM
Osrednji del	Vodarna Malni	25	12	0	1	0	12	0
	Zajetje Korotan	25	12	0	1	0	12	0
Strane–Hruševje–Šmihel	Šmihel pod Nanosom	16	9	1	0	0	7	1
	Strane	23	12	0	0	0	11	0
SKUPAJ		89	45	1	1	0	42	1

Legenda: (N): število vzorcev; občasna MB: Koliformne bakterije, *Escherichia coli*, *Enterokoki*, *Clostridium perfringens* (vključno s sporami), Število kolonij pri 22°C in 37°C; redna KEM: pH vrednost, Električna prevodnost pri 20 °C, Preostali prosti klor, Vonj, Barva, Motnost, Amonij, Nitrit, Oksidativnost in/ali TOC, Aluminij; občasna KEM: Priloga 1, del B, Pravilnika o pitni vodi.

Obrazložitev tabele 3: Na Vodarni Malni, Korotan in Strane so bili vsi odvzeti vzorci pitne vode skladni s pravilnikom. Na Črpališču Šmihel pod Nanosom je bil en vzorec neskladen. V času neskladnosti je bilo območje napajano iz oskrbovalnega območja osrednji del.

■ **Tabela 4: Notranji nadzor pitne vode za leto 2020 po oskrbovalnih območjih na omrežju in pri uporabniku**

Ime oskrbovalnega območja (OO)	(N) vseh vzorcev	(N) občasna MB	(N) neskladni občasna MB	(N) redna KEM	(N) neskladni redna KEM
Osrednji del	185	126	20	59	1
Strane–Hruševje–Šmihel	22	14	0	8	1
Suhorje	18	9	0	9	1
SKUPAJ	225	149	20	76	3

Legenda: glej legendo Tabela 3.

Obrazložitev tabele 4: Na oskrbovalnem območju Osrednji del so bila neskladja ugotovljena v naseljih Buje, Volče, Šilentabor, Palčje, Juršče, Šmihel pri Pivki in Predjama. Vzrok neskladnosti je bilo zastajanje in segrevanje vode v omrežju kot tudi vdor nečistoč v javno vodovodno omrežje. Na oskrbovalnem območju Strane-Hruševje-Šmihel je bil vzrok neskladnosti presežena motnost zaradi intenzivnega izpiranja v času vzorčenja v naselju Goriče. Na oskrbovalnem območju Suhorje je bilo prav tako ugotovljeno eno neskladje zaradi presežene motnosti v času avtomatskega spiranja sistema.

V letu 2020 je bilo na vodovodnem sistemu Postojna – Pivka uvedenih pet ukrepov omejitve uporabe pitne vode v skupnem trajanju sedemindvajset dni. Omejitve so bile izvedene v juliju, septembru, oktobru in novembru. Na vodovodnem sistemu Suhorje je bilo skupaj sto sedem dni omejitve uporabe pitne vode. Omejitve so bile izvedene marcu, juniju, septembru, oktobru, novembru in decembru. Vseh pet omejitev se je izvajalo kot ukrep prekuhavanja pitne vode zaradi presežene motnosti po pripravi na vodarni Ilirska Bistrica, ki je v upravljanju JP Komunala Ilirska Bistrica, d.o.o.

Poleg vseh planiranih in izvedenih vzorčenj pitne vode vodnih virov se je dodatno izvedlo scan organskih topil in preverjanje prisotnosti hormonskih motilcev na obeh večjih vodnih virih, Malni in Korotan.

Vse dodatne informacije glede poročila lahko dobite na spletni strani www.kovodpostojna.si, na sedežu podjetja (tel. 05 700 07 80) in po elektronski pošti: info@kovodpostojna.si. Na spletni strani je objavljeno tudi celotno poročilo.

Postojna, marec 2021

Irena Sušelj Šajn, vodja službe za zdravstveni nadzor in analize

David Penko, direktor

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE
FINANČNA UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE

Informativni izračun dohodnine

■ Kaj storiti, ko prejmete IID?

- Zavezanec mora IID natančno pregledati. Če ugotovi, da je izračun korektno sestavljen, mu ni treba storiti ničesar. Če pa se z izračunom ne strinja, mora najpozneje v 30 dneh od datuma odpreme IID vložiti ugovor, ki ga pošlje na finančni urad, ki je IID izdal.

Na podlagi ugovora bo FURS najpozneje do 31. oktobra izdal odločbo o odmeri dohodnine, zoper katero zavezanec lahko vložijo pritožbo, če se z njo ne strinja.

Zavezanci, ki so registrirani v sistem eDavki, lahko prek tega portala pregledujejo IID in vlagajo ugovore.

■ Kaj storiti, če IID niste prejeli?

- Če IID ne boste prejeli do 15. junija se pozanimajte na Finančnem uradu, ali vam je bil izdan. To lahko z vnosom davčne številke preverite tudi v eDavkih.
- Če IID ni bil izdan, mora zavezanec do 31. julija sam vložiti napoved za odmero dohodnine.

V TEŽKIH TRENUTKIH ŽALOVANJA,
OB IZGUBI NAJBLIŽJEGA,
SMO VAM V POMOČ S PRIJAZNO BESEDO IN
CELOSTNO ORGANIZACIJO ZADNJEGA SLOVESA

NUDIMO VAM POGREBNE IN POKOPALIŠKE STORITVE

- ❖ ureditev dokumentacije, prevozi in priprava pokojnika (doma in v tujini)
- ❖ izkop in priprava groba, priprava poslovilne vežice
- ❖ klasični in žarni pogrebi, ter raztros pepela na pokopališču
- ❖ ekshumacija
- ❖ organizacija pogrebne svečanosti
- ❖ žalno cvetje, objava osmrtnic
- ❖ pevci, trobentač, poslovilni govor
- ❖ pogrebna oprema
- ❖ urejanje grobov

DODATNE INFORMACIJE: KOMUS d.o.o
Jeršice 3, Postojna, Dežurna št.: **041 377 294**
Tel.: 05 726 55 47, e-mail: komus@komus-po.si

vodnik dogajanja v občini Postojna

10.3. - 10.4. 2021

17:00 Slikarska razstava Amadee Ris

Društvo HNUM iz Postojne

- Amadea Ris, študentka magistrskega programa na ALUO se navdušuje nad odkrivanjem mitskih, arhetipskih in simbolnih vsebin. Vstopnine ni. Ogled vsak delovni dan od 8.00 do 16.00

Podjetniški inkubator Perspektiva, Veliki Otok 44 b

30. marec 2021

18:00 Novi izsledki raziskav rezervnih vodnih virov za občini Postojna in Pivka

Društvo Drobnavratnik

- Dr. Matej Blatnik iz Inštituta za raziskovanje krasa v Postojni bo podrobneje predstavil raziskave in izsledke projekta »Razvoj in uporaba metode za količinsko in kakovostno ovrednotenje vodnih virov v krasu«.

Predavanje bo preko video-konferenčnega sistema in FB povezave

1. april 2021

20:00 Dušica Kunaver: O Zmajih na slovenskem

Zavod Znanje, Točka moči

Dogodek poteka preko Zooma

3. april 2021

19:30 Dihalne vaje in meditacija z gongom

Zavod Znanje, Točka moči

- Vodita Nenad Bebič in Tamara Kaluža. Prijave sprejemamo na tocka.moci@zavod-znanje.si
- Delavnica poteka preko Zooma.

od 6. aprila 2021 do konca meseca

Fotografska razstava "Skriti zakladi"

JSKD OI Postojna in facebook skupina Pstwjna

- Razstava desetih najboljših fotografij foto natečaja
- Knjižnica Bena Zupančiča v Postojni in njena izložbena okna

9. april 2021

18:00 Izobraževalna delavnica »Spoznaj konja« za otroke do 12 let

Konjeniški klub Postojna

- Izobraževalna delavnica s kvizom bo potekala v okviru projekta »Biti na konju«. Spoznali boste konja in delo z njim. Po epidemiji, bodo vsi udeleženci povabljeni na druženje z nami, torej jahanje. Prijave sprejemamo na konjeniskiklubpostojna@gmail.com

Online, Zoom

14. april 2021

19:30 Humaniversity – Prijateljstvo kot najvišja oblika ljubezni

Zavod Znanje, Točka moči

- Gostje - šola Humaniversity.
- Dogodek poteka preko Zooma

16. april 2021

17:00 Access izmenjave

Zavod Znanje, Točka moči

- Vabljeni vsi praktiki in tisti, ki bi to želeli spoznati. Prijave: tocka.moci@zavod-znanje.si
- Delavnica poteka osebno ob upoštevanju predpisov ali po zoomu, odvisno od situacije.

22. april 2021

20:00 Vodena meditacija za lepši spanec

Vodi Nina Vanita Hočevar.

- Prijavite se na tocka.moci@zavod-znanje.si
- Delavnica poteka preko Zooma.

23. april 2021

20:00 Praznične linije

Občina Postojna

- Osrednja virtualna prireditev ob občinskem prazniku
- TV Kolut, You tube Občina Postojna

Vsak torek

8:00 Jutranja telovadba za vse generacije

Zavod Znanje, Točka moči

- Zelena dvorana Postojna, ob upoštevanju NIJZ predpisov

Vsak torek in četrtek

9:00 Druženje na daljavo - Po postojnskih poteh

Zavod Znanje, Točka moči Postojna

Preko Zoom

Vsak drugi četrtek

17:30 Skupina za samopomoč

Društvo za mentalno zdravje

- Vabljeni vsi, ki se soočate s težavami v duševnem zdravju. Več info. na 031 643 782
- ZD Postojna

Pogrebne storitve

KSP D.D. SEŽANA
POSLOVNA ENOTA POSTOJNA,
Kosovelova ulica 1, 6230 Postojna
tel: 00386 (0)5 73 11 242, gsm: 00386 (0)65 555 750

V okviru izvajanja pogrebne dejavnosti vestno izpolnjujemo temeljno poslanstvo, ki vključuje dovršeno organizacijo in izvedbo pogrebne slovesnosti, brezpogojno predanost, ki sloni na profesionalnem in spoštljivem odnosu do rajnika ter tenkočutnem pristopu do žalujočih.

24h dežurna številka:
00386 (0)65 555 750

Notranjski muzej Postojna in Dolenjski muzej Novo mesto

vljudno vabita na ogled medinstitucionalne razstave

LOJZE PERKO

Razstava ob 40-letnici umetnikove smrti

Razstava bo v pritličju Notranjskega muzeja Postojna na Kolodvorski cesti 3 v Postojni na ogled **od 2. aprila do 12. maja 2021.**

Zaradi trenutnih razmer v povezavi s covid-19 uradnega odprtja razstave ne bo. Razstavo si lahko ogledate v skladu z določili NIJZ. Za informacije v zvezi z ogledom razstave lahko pokličete na telefonsko številko 05 721 10 90 ali pišete na elektronski naslov: info@notranjski-muzej.si.

Lepo vabljeni!

OBČINA POSTOJNA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Mestna občina
Novo mesto

AVTOR: MATEJ MISLEJ	RAZRED, STOPNJA KAKOVOSTI	UKRAJINSKI OLIGARH AHMETOV	BIBLIJSKA DEŽELA SEMITOV	OTROK BREZ VZGOJE		ŽIVLJENJSKA SOPOTNICA	MESTO V JUGO-ZAHODNI SLOVENIJI	ŽIVAL, KI PREDE MREŽO	KRONIKA, LETOPIS
SLOVENSKA POKRAJINA V ZALEDJU TRŽAŠKEGA ZALIVA						PRIPRAVA ZA KAJENJE			
DENARNA ENOTA V TURČIJI						MATEMATIK TURING POKRAJINA V SAVDSKI ARABIJI			
SMU-ČARSKA TEKAČICA LAMPIČ									
HLADNO OROŽJE ARG. NO-GOMETAŠ (DIEGO)									

Cvetličarna KSP, d. d.
PE Postojna, Kosovelova ul. 1, Postojna

NAJMOČNEJŠA BARVA KART	VESOLJSKI LETALEC, KOZMOMAVT	BESEDA, IZPELJANA IZ DRUGE BESEDE	LETOVIŠČE V ISTRI NA HRVAŠKEM	MOŠTVO, EKIPA	PRITRDILNICA		GLINA, ILOVICA	ODVODNI KANAL	PREPROST PLUG	SLOVENSKI PISATELJ, GLASBENIK IN POLITIK ŠPROHAR	OSEBNI ZAIMEK
					KRŠČANSKA DOBRODELNA USTANOVA	ZDRAVILO PROTI MALARIJI					
									POLIMER		
POLFINALE											
MESTO NA JUŽNEM TIROLSKEM, ZNANO PO VINU						PREVLADA, PREMOČ					
OSLOV GLAS				RAVEN, STOPNJA			ZNAMKA ŠPORTNE OPREME			RUSKI REVOLUCIONAR (VLADIMIR ILJIČ)	GRENAK ZELIŠČNI LIKER
OTAKAR VAVRA			PENEČE VINO				PULJSKA ZNAMENITOST				
			UPANJE				GORSKE REŠEVALNE SANI			POD GRŠKI JUNAK PRED TROJO	
PLANOTA ZAHODNO OD POSTOJNE						PRAVOSLAVNI ŽUPNIK			PRIPRAVA ZA VPREGANJE		
						ČAR, ŠARM, MIKAVNOST			RIBA Z BRKI		
PUŠČAVA NA SEVERU ČILA							GRŠKI BOG LJUBEZNI			HRVAŠKA TISKOVA AGENCIJA	
							IGRALNA KARTA			GRŠKA ČRKA	
SLOVANSKA BOGINJA ZAKONSKE SREČE					SLOVENSKA SLIKARKA KOBILCA						
MATERIJA, SNOV					DIRKALNI KONJ				ČASTNIK		
									DRUGO NAJVEČJE MESTO V ITALIJI		

V cvetličarni KSP v Postojni nudijo pestro izbiro rezanega cvetja, lončnic, zunanjih rastlin, z dekoracijo poskrbijo za svečane dogodke, poslovne prostore ... in z veseljem aranžirajo tudi darila.

Cvetličarna KSP, d. d. Sežana, PE Postojna (Kosovelova ul. 1) podarja tri nagrade:

1. nagrada: **cvetje v vrednosti 40 EUR;**
2. nagrada: **cvetje v vrednosti 30 EUR;**
3. nagrada: **cvetje v vrednosti 20 EUR.**

Geslo nagradne križanke na osenčenih poljih in svoj naslov pošljite na dopisnici na naslov Postojnski preprih, Ljubljanska c. 4, 6230 Postojna ali na e-naslov postojnski.preprijh@postojna.si **najkasneje do 9. aprila**. Med praviimi rešitvami križanke bomo izžrebali tri nagrajence.

Izžrebane nagrajenske februarske številke:

1. nagrado (bon v vrednosti 40 evrov) prejme **TJAŠA BATISTA**, Veliko Ubeljsko 3 a, 6225 Hruševanj;
2. nagrado (bon v vrednosti 30 evrov) prejme **KAROLINA KOREN**, Rakitnik 24 a, 6258 Prestranek;
3. nagrado (bon v vrednosti 20 evrov) prejme **TATJANA ŽNIDARŠIČ**, Volaričeva 42, 6230 Postojna.

Nagrajenske naj se z osebnim dokumentom zgledajo v Agrotgovini na Tržaški c. 43 v Postojni.

Iz foto albuma družine Štefin iz Postojne

Postojna velja za turistično mesto, a se lahko pohvali le s peščico lokalov, ki jih imenujemo gostilna. Včasih je bilo drugače. Knjižica majhnega formata *Ročni kažipot za navadno leto 1906* nam postreže (za današnji čas) z zares neverjetnimi podatki. Postojna je skušala takrat ob vsej ostali ponudbi pritegniti goste s štirimi hoteli, z dvema kavarnama, desetimi izvoščki in kar osemnajstimi gostilnami. Poleg tistih v kraju sta bili dve na skrajnih koncih Postojne: na Ravbarkomandi in pri Kazarjih. Lastnik slednje je bila družina Štefin. O gostilni, predvsem pa o družini in drobcih, ki jih ta v svoj pisan mozaik sestavlja že leta, smo se pogovarjali z vnukinjo zadnjega gostilničarja Ivana Štefina – s Kajetano Simčič.

Čeprav družini doslej še ni uspelo ugotoviti, kdaj je prvi Štefin prišel v Postojno, so zapisi v postojnskih matičnih knjigah razkrili, da je Matija Štefin (r. 1763) opravljal službo postiljona. Iz teh knjig izhaja tudi podatek, do so bili krstni botri več Štefinovih otrok posamezniki iz družine von Hueber; ta je dolga leta upravljala postojnsko pošto postajo. Postiljona sta bila tudi dva od Matijevih sinov – Matija (r. 1803) in Janez (r. 1806). Prav Janez se že leta 1837 omenja tudi kot krčmar. Potem ko je družina v Postojni zamenjala nekaj bivališč, se je sredi 19. stoletja preselila v Zalog (Kazarje). Tam so imeli gostilno, imenovano Pri hudičku. To gostilno – v povezavi z znamenito postojnsko burjo – omenja v svojem delu *Iz mojega življenja* tudi H. Tuma. Menda mu je bilo leta 1877, ko

je Evropo zajela silovita zima in se je živo srebro na Postojnskem spustilo 35 stopinj pod ničlo, »skoraj v zabavo«, da je v najhujši burji odšel na sprehod do gostilne Pri hudičku. V tistih časih so baje (verjetno člani raznih gostilniških omizij) radi tudi stavili, da najmočnejši fant iz fare v močni burji ne zmore prenesti polnega bokala vina iz Postojne do Hudička.

V že omenjenem *Ročnem kažipotu* najdemo tudi manjši, a poveden oglas, s katerim posestnik, gostilničar in lastnik letovišča Ivan (r. 1881, Janezov vnuk) vabi v gostišče: »Krog in krog bujno zelene livade, sveži krepčilni zrak, krasni vsprehodi ob Pivki.« Pohvali se kar s tremi vrtovi, z izvrstno in »tečno« hrano, naravnimi vini in imenitnim pivom. Starejša

Gostilničar Ivan Štefin (levo) z ženo Tončko, s sinom Ninom in z vnukom Petrom – fotografirani na vrtu poleti 1952.

od fotografij nakazuje, da ga je lastnik okrog leta 1926 kupoval v znani tržaški pivovarni Dreher. Oglas še omenja, da so gostom na razpolago štiri sobe in vozovi, njihove cene pa zmerne. Ivan se je leta 1905 poročil s Tončko Gnezda z Unca, gostilno pa sta zaprla po II. svetovni vojni. Vsaj od leta 1921 je bil na »zasednem ozemlju« glavni zastopnik za prodajo proizvodov znane opekarne Jelovšek z Vrhnike. Ob Ivanovi smrti leta 1964 je doslej še neidentificiran časopis sporočal, da je komajda 20-leten prevzel posestvo in »gospodaril tako umno, da je bil za vzgled ostalim kmetom v okolici«. K njemu so hodili po nasvete o nakupu in vzreji živine, mnogim je ob nakupu gradbenega materiala pomagal z brezobrestnim posojilom, v njegovi gostilni pa so številni našli zatočišče in »marsikateri siromak je šel brezplačno sit od hiše«.

Kot velja danes, je tudi v preteklosti, da so bile gostilne mesto druženja. Za gostilniškimi mizami se ni le jedlo in pilo, tam so se sklepali posli, izmenjevale informacije, včasih so kakšno zapeli, včasih pa je 'padla' tudi kakšna krepka beseda. Vsekakor so bila vrata gostom široko odprta – tudi pri Štefinu. Gostilna, postavljena ob pomembni prometnici, je gostila tako furmane kot popotnike, letoviščarje in domačine. Ob velikem posloju, katerega pročelje še danes krasijo murve, so bili hlevi za konje in napajališče. Predvsem je gostilna slovela po domači sezonski kuhinji. Furmani so radi naročili *telerflajš* – govejo juho s kosom kuhane govedine, domačini pa so si obed v go-

stilni navadno privoščili ob nedeljah ali praznikih. Rižoto s potočnimi raki so pri njih menda radi naročili člani rodbine Windischgraez. Avgusta 1927 so Štefinovi skupaj še s tremi postojnskimi gostišči (Paternost, Tiha dolina in Kodele) gostili množico kolesarjev, ki so prišli v mesto pod okriljem Kolesarske podzveze Ljubljana. Ohranil se je tudi zanimiv, trojezični cenik iz leta 1937; ta predstavi bogato ponudbo takratnega »Ristorante Stefin«.

Za konec omenimo še dva starejša Ivanova brata – Petra (r. 1878) in Matijo (r. 1880). Prvega – vnetega Sokola (v društvu je opravljal funkcijo *barjakarja* – praporščaka, bil pa je tudi neutrujen zbiralec sredstev za sicer nikoli zgrajeni Sokolski dom), je v Clevelandu, kamor se je izselil, doletela kruta usoda. Leta 1925 je umrl zaradi posledic brutalnega uličnega napada. Življenjska zgodba Matije – stotnika cesarskih strelcev, pa se »bere« kot roman. Avgusta 1914, potem ko je bil težko ranjen v bitki pri Premislanih (v današnji Ukrajini), je padel v rusko ujetništvo. Ko so ga že proglasili za mrtvega, je poleti 1915 ušel iz Sibirije in se »po trpljenju polnem potovanju skozi Azijo in Perzijo« marca 1916 vrnil na Dunaj. Kmalu nato je odšel na italijansko fronto. Njegovo zanimivo življenjsko zgodbo je po ohranjenih dnevniških zapisih in spominih uredil njegov vnuk Ivan Prinčič, knjigo *Moj beg iz ruskega ujetništva* pa je oktobra lani izdala Založba Primus.

Besedilo: Alenka Čuk; fotografiji: iz arhiva Kajetane Simčič.

Štefinovi pred gostilno, Kazarje: hči Tonči (por. Suban), oče Ivan, hči Minka (por. Habe), mama Tončka, italijanski učitelj, ki je bil pri njih na stanovanju, in hči Danica (por. Sever) – fotografirani okoli 1926/27.